

Jaargang 7, nummer 1

Maart 2014

Sporen

Nieuwsbrief van de
Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging

En de vaste rubrieken...

- Editoriaal
- Activiteitenkalenders
- Bib-nieuws
- Uit de moleculaire keuken
- Afdelingsnieuws
- Nieuwtjes uit de recente tijdschriften

Jg. 7, nr. 1

Maart 2014

Editoriaal

NIEUWSBRIEF VAN DE KONINKLIJKE VLAAMSE MYCOLOGISCHE VERENIGING

Sporen

Geachte leden

We maakten zopas de tweede warmste winter ooit mee. Het gras bleef groen, we tel- den amper een paar dagen nachtvorst, ijschaatsen en slede bleven onaangeroerd op zolder liggen. Dit bleek ook voor de ons omringende landen zo te zijn, terwijl Noord- Amerika dan weer met ongeziene kou te kampen had. De seizoenen lijken niet meer wat ze zouden moeten zijn. Voor onze contreien in ieder geval aardig meegenomen, een win-win situatie voor mens en milieu. Enerzijds zullen we minder diep in onze por- temonnee moeten tasten voor de stookkosten en anderzijds betekent minder stoken minder CO₂- en andere emissies. De natuur profiteerde maximaal van deze verlengde herfst; het werd één van de zwammenrijkste winters van de voorbije decennia.

Zopas verscheen de aangekondigde Beknopte Standaardlijst van Nederlandse Padden- stoelen 2013 van Eef Arnolds en Ad van den Berg. Na het verschijnen van de “gele bijbel” van Eef Arnolds & al. in 1995 is deze Standaardlijst een welgekomen actualisa- tie, volgens de nieuwe nomenclatorische inzichten. Ook de kleine ascomyceten werden deze keer in de lijst opgenomen, of meer dan 5000 zwammensoorten in totaal, alle van een Nederlandse naam voorzien. Jammer dat zulk ook voor Vlaanderen belangrijk na- slagwerk momenteel nog niet online consulteerbaar is, maar naar verluidt zou dat in de loop van dit jaar veranderen.

Een nieuw mycologisch jaar ging weer van start, wat we traditioneel officieel openen met een Mycologendag, die deze keer op 15 maart a.s. aan de Universiteit Gent door- gaat. Het volledige programma kan geraadpleegd worden op onze KVMV-website. Ook deze keer mogen we een bekende buitenlandse mycoloog, Pierre-Arthur Moreau, als spreker verwelkomen. Op de aansluitende Algemene Vergadering worden dit jaar nieu- we bestuursleden gekozen. We danken alvast het aftredend bestuur voor zijn inzet ge- durende de voorbije zes jaar.

Veel leesgenot met dit 25^e Sporen-nummer.

Bernard Declercq

voorzitter KVMV

Excursiekalender

D = dagexcursie, V = voormiddag, N = namiddag

Voor **AMK** is het uur van samenkomst steeds **9.45 uur**, vertrek om **10 uur**, tenzij anders vermeld! Deelname aan een activiteit geschiedt op eigen verantwoordelijkheid. De aangeduide reisweg geldt bij vertrek vanuit Antwerpen. Enkel deelnemen aan de namiddagexcursie is mogelijk na afspraak met de contactpersoon.

Voor **OVMW** is het uur van samenkomst bij excursies steeds **9.30 uur**, tenzij anders vermeld!

Voor **ZWAM** is de afspraak ter plaatse telkens te **9.30 uur** (D) of **14.00 uur** (N).

Weekexcursies van de AMK-Werkgroep Mycologie

Om de twee weken gaat de werkgroep op excursie, telkens op donderdagvoormiddag. De leden worden per mail, of telefonisch op vraag, verwittigd van de excursieplaatsen. Geïnteresseerden kunnen contact opnemen met Lieve Deceuninck: lieve.deceuninck@skynet.be of 03/455 01 27. (Uitleg werking: zie Sporen nr. 1-2)

Reeds door de afdelingen vastgelegde excursies tot eind juni

zondag 23-02-2014 - ZWAM (N)

Wintersoorten in Meldertbos

Thematische excursie Sarcoscypha; afspraak: kerk Meldert (bij Hoegaarden) Sint-Ermelindisstraat.

Contact: Georges Buelens (0471/20 50 14)

zondag 13-04-2014 - AMK (D)

Linkeroever te Antwerpen

Samenkomst om 9.45 u. op de P+R parking aan de terminus van trams 5, 9 en 15 en halte tram 3. Vanop de Antwerpse ring (E17) richting Gent, na de Kennedytunnel, eerste afrit (nr. 6) nemen. De parking bevindt zich op het einde van deze afrit, tegenover de tramhalte.

Leiding : A. de Haan (03/666 91 34 of 0486/63 94 67)

zaterdag 26-04-2014 - OVMW (V)

Daknamse Meersen te Lokeren

Samenkomst om 9.30 uur aan het wandelpad/fietspad op het einde van Daknamdorp/Kriktestraat. Bereikbaar via afrit Beervelde van de E17, dan via de N70 richting Daknam en Sportstadion volgen.

Leiding: Lou Roelandt (09/348 70 31)

zaterdag 26-04-2014 - AMK (V)

Bos van Aa te Zemst-Laar

Samenkomst om 9.45 u. aan de kerk van Zemst-Laar, Humbeeksebaan 192, 1980 Zemst-Laar.

Leiding : Herman Dierickx en L. Deceuninck (0475/26 81 67)

zondag 27-04-2014 - ZWAM (N)

Voorjaarsexcursie in Egenhovenbos

Afspraak op de parking bij het laatste gebouw, achteraan de Kapeldreef te Heverlee.

Contact: Georges Buelens (0471/20 50 14)

zaterdag 03-05-2014 - KVMV (D)

Visbeekvallei - Kindernouw te Lille

Samenkomst om 9.30 u. op de P+R parking, bereikbaar via de E34, afrit 21. De parking bevindt zich aan de overzijde van de afrit aan de kant van Lille.

Deze KVMV-excursie wordt georganiseerd door de AMK, alle KVMV-leden zijn van harte welkom !

Leiding : Peter Van der Schoot (0476/09 50 61)

zaterdag 24-05-2014 - AMK (V)

Roomacker te Tielrode. Samenkomst om 9.45 u. op de parking aan de St. Petruskerk in Tielrode, Antwerpsesteenweg. Bereikbaar via Temse, richting Tielrode nemen (± 6 km).

Leiding : Vera Declercq (03/771 06 81)

zaterdag 24-05-2014 - OVMW (V)

De Vaanders te Sint-Joris-Beernem

Samenkomst om 9.30 u. aan de brug over het kanaal Gent-Brugge te Sint-Joris-Beernem. Bereikbaar via E40 Afrit 10 Beernem, linksaf N370 Wingene Steenweg, over de spoorwegbrug Stationstraat en aan de eerste lichten rechtsaf N368 St-Andreaslaan, St-Jorisstraat en juist voor de kanaalbrug rechts uitrijden. Je kan er parkeren aan het voetbalplein. Gezamenlijk rijden we dan naar De Vaanders.

Leiding: Etienne Vanaelst (09/374 59 86 of 0474/64 23 23)

zaterdag 07-06-2014 - AMK (V)

Catselt te Scherpenheuvel-Zichem

Samenkomst om 9.45 u. aan café Den Hemel, Hoornblaas 107, 3271 Okselaar. Komende vanuit Antwerpen, E313, richting Hasselt, afslag 23 (Geel-West), via de N19 richting Veer-

le. In Veerle de N127 richting Diest, na 7,1 km (vanuit Veerle centrum) aan de rechterkant Hoornblaas indraaien. Aan de rotonde bevindt zich het café.

Leiding: Daniël Wouters en L. Deceuninck (0475/26 81 67)

zaterdag 21-06-2014 - AMK (D) (V)

Buitengoor te Mol

Samenkomst om 9.45 u. op de parking Ecocentrum "De Goren" – Postelsesteenweg. 71 – 2400 Mol. Neem op de ring van Geel (R14), richting Mol (N71) en blijf deze Zuiderring volgen tot aan de afslag links naar Rauw (N136). Na 1,5 km aan de lichten links N136 richting Postel nemen. Postelsesteenweg. Na ongeveer 2 km links parking camping Zilvermeer en Ecocentrum opdraaien.

Afhankelijk van de omstandigheden nuttigen we de picknick in het domein of wordt de daguitstap beperkt tot een lange voormiddagwandeling. Vervroegd afhaken op de middag is mogelijk.

Leiding : Lieve Deceuninck (0475/26 81 67)

Educatieve bijeenkomsten

De bijeenkomsten (W) in **Gent** gaan door om 10.00 uur (tot ten laatste 16.00 uur) bij de Onderzoeksgroep Mycologie van de Universiteit Gent, K.L. Ledeganckstraat 35, 2^e verdieping. De toegang is het gemakkelijkst via de plantentuin. De microscopie-avonden beginnen om 19.30 uur ; gebruik 's avonds de hoofdingang.

De bijeenkomsten in **Antwerpen** gaan door in de Bioruimte van de UA, Groenenborgerlaan 171 te 2020 Antwerpen; aanvang telkens om 20.00 uur, tenzij anders vermeld. Vóór iedere vergadering (behalve bestuurlijke vergaderingen) is er vanaf 19.30 uur gelegenheid om boeken uit de bibliotheek te ontlenen. Het opstellen van de microscopen voor praktijklessen en mycologische werkgroepavonden gebeurt bij voorkeur vóór 20.00 uur zodat de sessies vlot kunnen beginnen. De bib is steeds gesloten de 4^e dinsdag van de maand.

De ZWAM-bijeenkomsten in **Diest** gaan door van 19.00 tot 22.00 uur in het Bezoekerscentrum van het Webbekomsbroek, Omer Vanoudenhovelaan 48 te Diest.

dinsdag 25-02-2014 - KVMV (A)

KVMV-bestuursvergadering
KVMV-bibliotheek gesloten.

maandag 03-03-2014 - ZWAM (A)

Microscopie en determinatie
Mogelijkheid om, onder begeleiding van ervaren mycologen,

met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken.

dinsdag 04-03-2014 - AMK (A)

Cortinarius subg. Telamonia in Vlaanderen. Deel 2.
Toelichting en practicum m.b.t. het gebruik van de sleutel.

Leiding: André de Haan. Aanvang om 20.00 u., opstelling microscopen vanaf 19.30 u.

dinsdag 11-03-2014 - AMK (A)

Cortinarius subg. Telamonia in Vlaanderen. Deel 3. Toelichting en practicum m.b.t. het gebruik van de sleutel. Leiding: André de Haan. Aanvang om 20.00 u., opstelling microscopen vanaf 19.30 u.

zaterdag 15-03-2014 - KVMV (D)

23e Vlaamse Mycologendag
Deze Vlaamse Mycologendag gaat door te Gent, bij de Onderzoeksgroep voor Mycologie, K.L. Ledeganckstraat 35, Gent. Ingang via de Plantentuin. Voor het programma zie de rubriek "Actueel" op de site of verder in dit nummer.

maandag 17-03-2014 - ZWAM (A)

Microscopie en determinatie
Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken.

dinsdag 18-03-2014 - AMK (A)

Determinatieles Lepiota (Parasolzwammen)
Deze les is gericht tot de cursisten van de 'Startcursus microscopie' maar staat open voor alle leden. Leiding: Judith De Keyser. Aanvang om 20.00 u., opstelling microscopen vanaf 19.30 u.

dinsdag 25-03-2014 - AMK (A)

Determinatieavond met bijzondere aandacht voor de microscopische kenmerken
Breng uw vondsten/exsiccaten mee en we brengen ze samen op naam. Aanvang om 20.00 u., opstelling microscopen vanaf 19.30 u.

maandag 31-03-2014 - ZWAM (A)

Microscopie en determinatie
Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken.

dinsdag 01-04-2014 - AMK (A)

Les microscopische technieken: Sleutelen in Agaricales
Leiding: André de Haan. Start om 19.30 u.

dinsdag 08-04-2014 - AMK (A)

AMK-Stuurgroep
Alle leden zijn welkom bij de bespreking van de AMK-werking. Enkele agendapunten zijn: educatieve avonden en projectwerking. Aanvang om 20.00 u.

maandag 14-04-2014 - ZWAM (A)

Microscopie en determinatie
Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken.

dinsdag 15-04-2014 - AMK (A)

Microscopische technieken bij ascomyceten
Deze les, een korte theoretische inleiding gevolgd door een practicum, is gericht tot de cursisten van de Startcursus microscopie (2013) maar staat open voor alle leden. Vanaf 19.30 u. kunnen de microscopen opgesteld worden; de les start om 20.00 u.

Leiding: Freddy Vermeulen en Lieve Deceuninck.

dinsdag 22-04-2014 - KVMV (A)

KVMV-bestuursvergadering.
KVMV-Bibliotheek gesloten.

maandag 28-04-2014 - ZWAM (A)

Microscopie en determinatie
Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken.

dinsdag 29-04-2014 - AMK (A)

Praktische oefenavond met Irfanview
Het evalueren en manipuleren van beeldbestanden vergt in een eerste fase een aantal routineverrichtingen, waarvoor nog geen geavanceerde programma's zoals Photoshop nodig zijn. Sommige lichte programma's zijn daarvoor verbazend handig, efficiënt én betrouwbaar. Een uitstekend voorbeeld

is IrfanView (www.irfanview.com), dat veel meer in petto heeft dan een 'viewer'. Het is bovendien freeware, compatibel met alle Windows-versies en minimaal belastend voor het systeem. Wie wil kennismaken met een reeks handige mogelijkheden van deze applicatie, is welkom op een praktische oefenavond om 19.45 u. Wie dat wenst, mag de eigen laptop meebrengen.

Leiding: Hugo De Beuckeleer

dinsdag 06-05-2014 - AMK (A)

Voordrachtavond 'Bijzondere vondsten'

Jac Gelderblom, André de Haan en Lieve Deceuninck lichten hun bijzondere vondsten van 2013 toe. Aanvang om 20.00 u.

maandag 12-05-2014 - ZWAM (A)

Microscopie en determinatie

Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken.

dinsdag 13-05-2014 - AMK (A)

Les microscopische technieken: Sleutelen in Agaricales

Leiding: André de Haan. Start om 19.30 u.

Gelijktijdig hiermee houdt de redactieraad van Sporen haar vergadering.

dinsdag 20-05-2014 - AMK (A)

Les microscopische technieken: Hoe kleine bruinsporigen uit elkaar halen?

Een determinatieles over het onderscheid tussen Tubaria, Galerina en Alnicola. Deze les is gericht tot de cursisten van de Startcursus microscopie (2013) maar staat open voor alle leden. Vanaf 19.30 u. kunnen de microscopen opgesteld worden; de les start om 20.00 u.

Leiding: André de Haan.

maandag 26-05-2014 - ZWAM (A)

Microscopie en determinatie

Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken.

dinsdag 27-05-2014 - AMK (A)

Determinatieavond met bijzondere aandacht voor de micro-

scopische kenmerken.

Breng uw vondsten mee en we brengen ze samen op naam. Vanaf 19.30 u. kunnen de microscopen opgesteld worden.

dinsdag 03-06-2014 - AMK (A)

Determinatieavond met bijzondere aandacht voor de microscopische kenmerken.

Breng uw vondsten mee en we brengen ze samen op naam. Vanaf 19.30 u. kunnen de microscopen opgesteld worden.

dinsdag 10-06-2014 - ZWAM (A)

Microscopie en determinatie

Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken.

dinsdag 10-06-2014 - AMK (A)

AMK-Stuurgroep

Alle leden zijn welkom bij de bespreking van de AMK-werking. Enkele agendapunten zijn: educatieve avonden en projectwerking. Aanvang om 20.00 u.

dinsdag 17-06-2014 - AMK (A)

Algemene inleiding tot de Corticiaceae (Korstzwammen) en practicum

Algemene inleiding tot de Corticiaceae en kennismaking met enkele veel voorkomende genera in Vlaanderen. Deze les met powerpointpresentatie en practicum is gericht tot de leden die nog weinig of geen ervaring met het determineren van korstzwammen hebben. Vanaf 19.30 u. kunnen de microscopen opgesteld worden; de les start om 20.00 u.

Leiding: Greet Van Outgaerden

maandag 23-06-2014 - ZWAM (A)

Microscopie en determinatie

Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken.

dinsdag 24-06-2014 - KVMV (A)

KVMV-bestuursvergadering.

KVMV-bibliotheek gesloten.

23^e VLAAMSE MYCOLOGENDAG TE GENT

op 15 maart 2014

in samenwerking met de Onderzoeksgroep Mycologie van de

Universiteit Gent, K. L. Ledeganckstraat 35

Op 15 maart 2014 gaat in Gent de 23^e Vlaamse Mycologendag door, georganiseerd door de OVMW in samenwerking met de Onderzoeksgroep Mycologie van de Universiteit Gent, K.L. Ledeganckstraat 35 (**ingang via de Plantentuin**).

Bereikbaarheid

Alle informatie over hoe u de Plantentuin kunt bereiken via het openbaar vervoer of per wagen, vindt u op:

<http://www.ugent.be/we/nl/diensten/plantentuin/bezoek/bereikbaarheid.htm>

Gezien er echter in 2014 in de wijde omgeving van Gent langlopende wegeniswerken uitgevoerd worden, wordt aangeraden om eveneens de website www.buzzgent.be te raadplegen.

OPGELET: In de onmiddellijke omgeving van de Plantentuin is er niet veel parkeergelegenheid door de werkzaamheden aan het gebouw van de Universiteit in de Ledeganckstraat en parkeren is daarenboven uitsluitend betalend. Een andere parkeermogelijkheid (eveneens betalend) is er in de ondergrondse parking op het Sint-Pietersplein, op wandelafstand van de Plantentuin.

Vanaf 9.30 uur kan er koffie of thee bekomen worden en is er mogelijkheid om broodjes te bestellen voor de lunch.

Na de middagpauze houdt de KVMV haar jaarlijkse Algemene Vergadering.

PROGRAMMA

09.30 u. *Ontvangst en koffie of thee*

10.00 u. Verwelkoming Peter Verstraeten

10.05 u. Les communautés ectomycorrhiziques (ECM) des aulnes (*Alnus*) Pierre-Arthur Moreau

10.40 u. Op zoek naar *Lactifluus* in Afrika.....Eske De Crop

11.10 u. Ascomyceten waargenomen in 2013.....Bernard Declercq

11.40 u. Barcoding in Fungi.....Jorinde Nuytinck

12.05 u. Groepsfoto in de Plantentuin

Middagpauze/Lunch

13.30 u. Algemene ledenvergadering van de KVMV

14.00 u. Graslandpaddenstoelen in de Gulke Putten (Wingene) Amber Baele

14.20 u. Komen kritische ectomycorrhizapaddenstoelen ooit nog terug in onze bossen?....Omer Van de Kerckhove

14.50 u. De nieuwe Nederlandse standaardlijst bekeken door een Vlaamse bril: wat valt er te leren van de Nederlanders?.....Wim Veraghtert

15.10 u. Bijzondere of merkwaardige vondsten in 2013.....Felix Hampe, Nathan Schoutteten, Wim Veraghtert...

16.00 u. Slotwoord.....Bernard Declercq

Afsluitende drink

IEDEREEN IS VAN HARTE WELKOM ! ↑

Ectomycorrhizapaddenstoelen in het Domein van de Plantentuin Meise: Rode Lijstsoorten en hun afhankelijkheid van beheer

Tekst, foto's en aquarellen: Omer Van de Kerckhove - o.vandekerckhove@yahoo.com

Het Domein van de Plantentuin Meise is onder de mycologen bekend om zijn rijkdom aan ectomycorrhizapaddenstoelen. Tijdens de periode 1989-2013 werden er ruim 200 soorten EM-paddenstoelen aangetroffen, inclusief 53 Rode Lijstsoorten. Grote delen van het Domein worden al decennia lang intensief beheerd (bladeren ruimen en geregeld maaien). Opvallend is het grote verschil tussen de beheerde zones en de relatief ongestoorde bosgedeelten. Die eerste zijn rijk aan EM-paddenstoelen, terwijl die laatste bijzonder arm zijn.

Deel 1: Een bijzonder rijk gebied

(deel 2 verschijnt in het volgend nummer van Sporen)

In dit artikel geven we een overzicht van de EM-paddenstoelen in het Domein die in de Rode Lijst zijn opgenomen. We bekijken hun verspreiding en hun relatie met het beheer.

Historiek en beheer

Min of meer centraal in het Domein staat een versterkt waterkasteel, waarvan de bouw teruggaat tot 1130. De bodem is hier van nature vochtig en nutriëntenrijk en bijzonder geschikt voor landbouw. Op de Ferrariskaart (ca. 1775) is te zien dat in de omgeving van het kasteel weilanden en akkers, maar ook boomgaarden en visvijvers aanwezig waren.

In een periode van grote restauratiewerken aan de gebouwen (1832) werd rond het kasteel een Engels landschapspark aangelegd. Vooral beuk en in mindere mate eik, Tamme kastanje en linde werden aangeplant. Verder ook boomsoorten die geen ectomycorrhiza vormen, zoals plataan, es en Tulpenboom. Heel wat van deze bomen zijn vandaag nog aanwezig. Nadat het Domein in 1879 werd aangekocht door Koning Leopold II, gebeurden ook nog belangrijke aanplantingen.

Sinds 1 januari 1939 werd de Belgische Staat eigenaar van het kasteel met bijhorend domein van 92 ha. Vanaf 1946 werd gedurende 20 jaar gewerkt aan de aanleg van de Plantentuin. Tijdens die periode werden de gazons heraangelegd, waarbij de bodem 10 cm tot ruim 1

m werd opgehoogd (mond. meded. E. Lammens). In 1981 werden de gazons voor het laatst sterk bemest, met afvoer van het maaisel (mond. meded. M. Verhaegen). Vanaf 1982 gebeurde dit niet meer.

In de bosgedeelten is het beheer altijd beperkt gebleven tot het weghalen van omgevallen en 'gevaarlijke' bomen. Tot begin jaren 1980 werden jaarlijks — in minstens 12 stukken bos en ook langs de meeste bosranden en boswegen tot ca. 3 m in het bos — de bladeren geruimd. Vandaag gebeurt dit nog in slechts 3 stukjes bos. Elders worden de bladeren in de bosrand geblazen. Onder de bomen in de gazons wordt gemaaid (het maaisel blijft liggen) en worden bladeren geruimd. Vroeger viel de eerste maaibeurt in april, maar vanaf omstreeks 1995 is dat verschoven naar de tweede helft van juni.

Gegevens

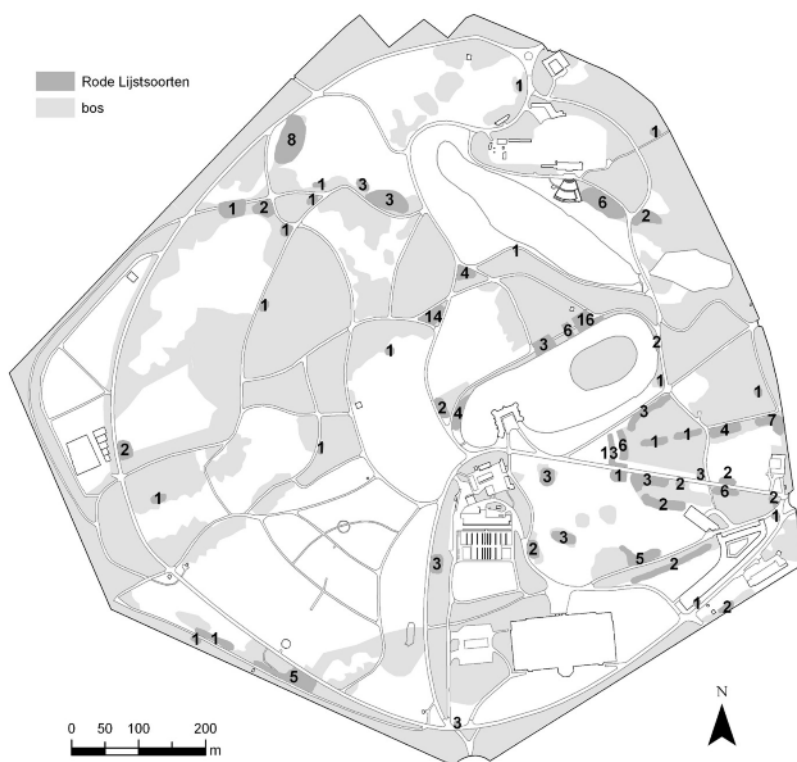
De gegevens bestaan hoofdzakelijk uit eigen waarnemingen verzameld tijdens de periode 1989-2013, aangevuld met waarnemingen van André De Kesel en Ruben Walley. Gegevens van andere waarnemers zijn niet gebruikt, omdat de vindplaats niet precies genoeg werd opgegeven.

Verwerking van de gegevens

De genoteerde waarnemingen zijn in principe afkomstig van verschillende groeiplaatsen (mycelia), maar

zonder moleculair onderzoek kan men natuurlijk nooit zeker zijn van de grootte van een mycelium. We hebben daarom de verschillende groeiplaatsen ingedeeld in zones. Per zone is nagegaan welke soorten in de Rode Lijst staan. Door het grote aantal paddenstoelensorten en de beperkte kennis van de verspreiding ervan in Vlaanderen is in de Rode Lijst (Walley & Verbeke 2000) slechts een selectie van 552 soorten behandeld. Daartoe behoren 320 EM-paddenstoelen.

Het aantal Rode Lijstsoorten per zone is weergegeven op kaart 1. Van alle soorten van de verschillende zones is nagegaan of ze zich situeren binnen of buiten het bos en wanneer er beheer plaatsvond (tabel 1).

Kaart 1: Situering van de zones met Rode Lijstsoorten, met aanduiding van het aantal waargenomen soorten.

Tabel 1: Overzicht van de Rode Lijst(RL)-soorten in het Domein van de Plantentuin, met vermelding van het aantal zones waar ze zijn aangetroffen. N = zones waar nooit beheer (bladeren ruimen) heeft plaatsgevonden. 81 = zones die minstens tot 1981 zijn beheerd. B = zones die tot vandaag worden beheerd. Rode Lijst-categorieën: 1, Met uitsterven bedreigd; 2, Bedreigd; 3, Kwetsbaar; Z, Zeldzaam; B, Waarschijnlijk bedreigd; A, Achteruitgaand. (*Boletus fuscroseus* Smotl. is een nieuwe naam voor *B. pseudoregius*)

soort	cat. RL	in het bos			buiten het bos		totaal
		N	81	B	81	B	
Gelige ruigsteelboleet (<i>Leccinum crociodium</i>)	1		1				1
Okerroze russula (<i>Russula laeta</i>)	1					2	2
Krulzoomridderzwam (<i>Tricholoma acerbum</i>)	1			1			1
Geelwratte amaniet (<i>Amanita franchetii</i>)	2			1		4	5
Franjeamaniet (<i>Amanita strobiliformis</i>)	2		2	1		7	10
Gladstelige heksenboleet (<i>Boletus queletii</i>)	2		3	1		11	15
Roestvlekkencantharel (<i>Canth. ferruginascens</i>)	2		1	2		3	6
Elzenboleet (<i>Gyrodon lividus</i>)	2	1					1
Kaneelboleet (<i>Gyroporus castaneus</i>)	2		1				1
Pelargoniummelkzwam (<i>Lactarius decipiens</i>)	2			1		6	7
Haagbeukboleet (<i>Leccinum carpini</i>)	2		1	1		2	4
Harde populierboleet (<i>Leccinum duriusculum</i>)	2				1	1	2
Amandelrussula (<i>Russula laurocerasi</i>)	2			1			1
Tweekleurige russula (<i>Russula veterrosa</i>)	2			2	1	1	4

Wijnpurperen russula (<i>Russula vinosopurpurea</i>)	2				2	2	
Melkboleet (<i>Suillus granulatus</i>)	2				1	1	
Zeepzwam (<i>Tricholoma saponaceum</i>)	2		1		1	2	
Bronskleurig eekhoortjesbrood (<i>Boletus aereus</i>)	3				1	1	
Geelnetboleet (<i>Boletus appendiculatus</i>)	3	2	1		9	12	
Goudporieboleet (<i>Boletus impolitus</i>)	3				1	1	
Netstelige heksenboleet (<i>Boletus luridus</i>)	3	3	1	1	17	22	
Vroeg eekhoortjesbrood (<i>Boletus reticulatus</i>)	3	2	2		4	8	
Satansboleet (<i>Boletus satanas</i>)	3	1				1	
Prachtboleet (<i>Boletus fuscoroseus</i>)	3		1			1	
Robijnboleet (<i>Chalciporus rubinus</i>)	3				1	1	
Gele stekelzwam (<i>Hydnum repandum</i>)	3				1	1	
Rode kleibosrussula (<i>Lactarius fulvissimus</i>)	3				2	2	
Gekartelde fluweelmelkzwam (<i>Lactarius ruginosus</i>)	3				2	2	
Haagbeukrussula (<i>Russula carpini</i>)	3				3	3	
Donkere geelplaatrussula (<i>Russula cuprea</i>)	3		2			2	
Kortsteelrussula (<i>Russula curtipes</i>)	3				1	1	
Honingrussula (<i>Russula melliolens</i>)	3				3	3	
Geurige russula (<i>Russula odorata</i>)	3				2	2	
Kleibosrussula (<i>Russula pseudointegra</i>)	3	1	1			2	
Milde braakrussula (<i>Russula puellula</i>)	3		1		2	3	
Steenrode russula (<i>Russula rhodella</i>)	3				1	1	
Zonnerussula (<i>Russula solaris</i>)	3		1		1	2	
Forse kamrussula (<i>Russula sororia</i>)	3				1	1	
Witte ridderzwam (<i>Tricholoma album</i>)	3	1				1	
Vernismelkzwam (<i>Lactarius britannicus</i>)	Z	1		1	2	4	
Tweegeurrussula (<i>Russula clariana</i>)	Z		1			1	
Pluche russula (<i>Russula melzeri</i>)	Z				2	2	
Wortelende boleet (<i>Boletus radicans</i>)	B	5	2		10	17	
Smakelijke melkzwam (<i>Lactarius deliciosus</i>)	B				1	1	
Beukenmelkzwam (<i>Lactarius fluens</i>)	B			1	4	5	
Bleke melkzwam (<i>Lactarius pallidus</i>)	B		1	1		2	
Scherpe grauwhoedrussula (<i>Russula acrifolia</i>)	B				1	1	
Antracietrussula (<i>Russula antracina</i>)	B				1	1	
Duifrussula (<i>Russula grisea</i>)	B				3	3	
Verkleurende russula (<i>Russula insignis</i>)	B				1	1	
Populierrussula (<i>Russula melitodes</i>)	B				1	1	
Schaapje (<i>Lactarius vellereus</i>)	A	1				1	
Stinkende russula (<i>Russula foetens</i>)	A			1	4	5	
Aantal zones		2	10	3	3	38	56
Aantal soorten		2	15	19	7	40	53

Foto 1: In het mosrijk gazon onder deze beuken en haagbeuken zijn 14 Rode Lijstsoorten waargenomen. Zes ervan zijn afgebeeld op plaat 1.

Foto 2: Beheerde boszone. Groeiplaats van 16 Rode Lijstsoorten. Zeven van die soorten zijn afgebeeld op plaat 2.

Soortenrijkdom

Van de ca. 700 EM-paddenstoelen die in Vlaanderen bekend zijn, werden er in de afgelopen 24 jaar ruim 200 in het Domein aangetroffen (exclusief een aantal nog niet gedetermineerde *Hebeloma*- en *Cortinarius*-soorten). Naar Vlaamse normen is het Domein vooral rijk aan *Boletaceae* en *Amanita* (tabel 2), maar ook *Russula* en *Lactarius* scoren goed (*Inocybe*, waar het Domein heel rijk aan is, is in de Rode Lijst niet behandeld).

In de Rode Lijst zijn 320 EM-vormers opgenomen. 216 soorten zijn min of meer bedreigd en 53 daarvan zijn in

het Domein aangetroffen (tabel 1). Het aantal zones met Rode Lijstsoorten bedraagt 56. In drie zones zijn meer dan 10 Rode Lijstsoorten waargenomen. Het hoogste aantal, nl. 16 soorten, komt voor in een stukje bos waar bladeren worden geruimd (kaart 1). De meeste Rode Lijstsoorten in het Domein behoren tot de *Boletaceae* en het genus *Russula* (tabel 2). In verhouding tot Vlaanderen scoort het Domein, ook wat Rode Lijstsoorten betreft, weer bijzonder hoog voor de *Boletaceae* (59,3 %). *Russula* is een goede tweede, maar *Tricholoma* scoort slecht. Van de genera die in de Rode Lijst behandeld worden, ontbreken in het Domein *Hy-*

grophorus, *Gomphidius*, *Hyd-nellum*, *Phellodon* en *Sarco-don*. Deze paddenstoelen zijn vooral gebonden aan bossen met een dunne strooisellaag.

In de Rode Lijst wordt een overzicht gegeven van de rijkste IFBL-uurhokken, de zogenaamde 'hot spots'. Alhoewel in het Domein weinig saprotrofen voorkomen die in de Rode Lijst staan, treffen we er toch het uurhok aan met de hoogste score, namelijk 59 soorten. Het op één na rijkste uurhok, met 49 soorten, ligt in het zeer goed geïnventariseerde Zoerselbos. Op drie, met 38 soorten, het uurhok met veel historische gegevens dat een gedeelte van het Zoniënwoud omvat. Op vier tenslotte, met 34 Rode Lijstsoorten, het uurhok met onder meer talrijke historische gegevens uit het park van Tervuren.

Relatie met het beheer

De bijzondere rijkdom aan EM-paddenstoelen treffen we in het Domein vooral aan buiten het bos: langs bosranden, onder bomengroepen, langs bomerijen en onder alleenstaande bomen. 40 van de 53 Rode Lijstsoorten zijn aangetroffen in 38 van deze

zones waar tot vandaag de vegetatie kort gehouden wordt door regelmatig te maaien en waar tevens bladeren worden geruimd (tabel 1). In de bosgedeelten komen Rode Lijstsoorten voornamelijk voor in de 3 zones waar tot nu bladeren worden geruimd. De

Plaat 1 (v.l.n.r., v.b.n.o.): Haagbeukboleet, Haagbeukrussula, Gladstelige heksenboleet, Honingrussula, Milde braakrussula en Kortsteelrussula.

	<i>Boletaceae</i>	<i>Russula</i>	<i>Lactarius</i>	<i>Tricholoma</i>	<i>Amanita</i>	<i>Cantharellus</i>	<i>Hydnum</i>	totaal
Vlaanderen	58	122	56	31	18	5	2	292
Domein	34	51	22	7	10	1	1	125
D/VI	58,6	41,8	39,3	22,6	55,6	20,0	50,0	42,8
RL-VI	27	75	34	24	9	5	2	176
RL-D	16	22	8	3	2	1	1	52
D/VI	59,3	28,6	23,5	12,5	22,2	20,0	50,0	29,5

Tabel 2: Overzicht van de groepen ectomycorrhizapaddenstoelen, die voorkomen in het Domein van de Plantentuin en die behandeld zijn in de Rode Lijst voor Vlaanderen. Legende: **RL**, Rode Lijst; **VI**, Vlaanderen; **D**, Domein van de Plantentuin; **D/VI**, verhouding Domein/Vlaanderen (percentage).

andere plaatsen in het bos met een belangrijk aandeel aan Rode Lijstsoorten werden minstens tot 1981 beheerd (bladeren ruimen, takken verwijderen...). Op de meeste van deze plaatsen zijn ze ondertussen echter verdwenen. Binnen 15 jaar na het stopzetten van het ruimen van bladeren verdwijnen als eerste de meest kritische soorten, zoals *Leccinum crocipodium* (laatste waarneming: 1994) en *Boletus queletii* (laatste waarneming: 1996, maar is nog steeds te vinden in een beheerde boszone); we beperken de opsomming tot de boleten omdat deze het best gedocumenteerd zijn. Daarna verdwijnen de iets minder kritische soorten, zoals *B. appendiculatus* en *B. luridus* en tenslotte na ca. 25 jaar ook *Boletus radicans* (zie ook plaat 3). Ondertussen weten algemene soorten, zoals *Xerocomus chrysenteron*, *X. communis* en *X. porosporus* zich te vestigen.

Plaat 2 (v.l.n.r., v.b.n.o.): Goudporieboleet, Zeepzwam, Prachtboleet, Krulzoomridderzwam, Okerroze russula, Geelwratte amaniet en Franjeamaniet.

Plaat 3: Wortelende boleet (*Boletus radicans*)

Referentie

Walley R. & Verbeken A. (2000). Een gedocumenteerde Rode Lijst van enkele groepen paddestoelen (Macrofungi) van Vlaanderen; *Mededelingen van het Instituut voor Natuurbehoud* 7: 1-87. Brussel, INBO. ↑

Gestreepte schorsmycena (*Mycena mirata* (Peck) Sacc.), een bescheiden soort

Tekst en foto's: Lucrese Vannieuwerburgh - vannieuwerburgh.lucrese@skynet.be

Wie zich in een welbepaald genus verdiept, verlangt vanzelfsprekend zoveel mogelijk soorten te vinden, ze met eigen ogen te bekijken en microscopisch te determineren. Zo staan er nog een aantal mycena's op mijn verlanglijst, waaronder tot vóór enkele jaren ook de Gestreepte schorsmycena (*Mycena mirata*).

Foto 1: Gestreepte schorsmycena (*Mycena mirata*)

De foto's ervan in Breitenbach & Kränzlin (1991) en Robich (2003) hebben me lang op het verkeerde spoor gezet, tot ik uiteindelijk uit de beschrijvingen leerde dat er moest uitgekeken worden naar een kleine mycena met weinig lamellen. Volgens Kühner (1934) zijn er 10-13 lamellen met telkens 1-2 tussenlamellen; volgens Maas Geesteranus (1992) zijn er 8-15 lamellen en volgens Robich (2003) 12-22.

Eind november 2006 vond ik dan toch de eerste exemplaren op afgevalen bladeren van Hazelaar. Daarna ben ik verder gaan zoeken en vond ze op meerdere substraten, solitair of met een paar, nooit veel, meestal verborgen onder het bladerdek en op twijgjes van Haze-

laar, Eik, Moerasedik en Wilg, ook op hazelnoten of tussen humus onder bramen waar de grootste exemplaren te vinden waren.

Doorheen de jaren stelde ik vast dat deze kleine mycena (foto 1) een trouwe wintergast is, te vinden vanaf november tot eind februari, echter nooit massaal aanwezig en helemaal niet opvallend.

De grijsbruine, sterk gestreepte hoedjes (foto 2), soms met een roze tintje, zijn meestal kleiner dan 7 mm. Helemaal witte exemplaren komen ook vaak voor. Bovenaan zijn ze meestal afgeplat

en, behalve bij de witte exemplaren, donkerder getint. Het lijkt wel alsof ze een klopp op hun kop gekregen hebben. De hoedjes kunnen er ook wat bepoederd of

Foto 2: Hoedjes

Foto 3: Steeltjes

Foto 4: Lamellen

berijpt uit zien. De paddenstoeltjes hebben geen opvallende geur.

De steeltjes (foto 3) zijn, vooral bij erg kleine exemplaren, vrij lang (3-5 cm) in verhouding tot de hoedjes. Ze zitten met lange haren vast op hun substraat.

De lamellen en tussenlamellen (foto 4) zijn weinig talrijk (8-14/hoedje) en staan dus breed uit elkaar. Ze zijn dik, 1 mm breed en hebben een gladde snede. Ze zijn wit of getint zoals de hoed. Soms laten ze de steel los en vormen zo een pseudocollarium.

Microscopische beschrijving

Cheilocystiden (foto 5): talrijk, 21-46 x 10-22 μm , clavaat, met wratten en nogal lange uitsteeksels, een steriele laag vormend.

Pleurocystiden: weinig tot geen.

Basidiën met gespen, 2-sporig.

Sporen (foto 5): ellipsoïde, subcylindrisch tot cilindrisch, glad, 8-11 x 4,5-5,5 μm .

Hoedhuidhyfen (foto 6): wrattig met uitsteeksels.

Steelhyfen (foto 7): wrattig met vrij lange uitsteeksels, geen caulocystiden.

Mogelijke verwarring

Door het roze tintje kan *Mycena mirata* met de Roze peutermycena (*M. smithiana*) verward worden. Maar microscopie van de steel geeft uitsluitsel: bij *Mycena smithiana* vind je caulocystiden, terwijl bij *M. mirata* enkel uitsteeksels op de steelhyfen te vinden zijn.

Fenologie

In Funbel staan er momenteel 49 waarnemingen genoteerd waarvan de maand november piekt (17), gevolgd door januari (12), december (10), oktober (6), februari (3) en één vondst in augustus.

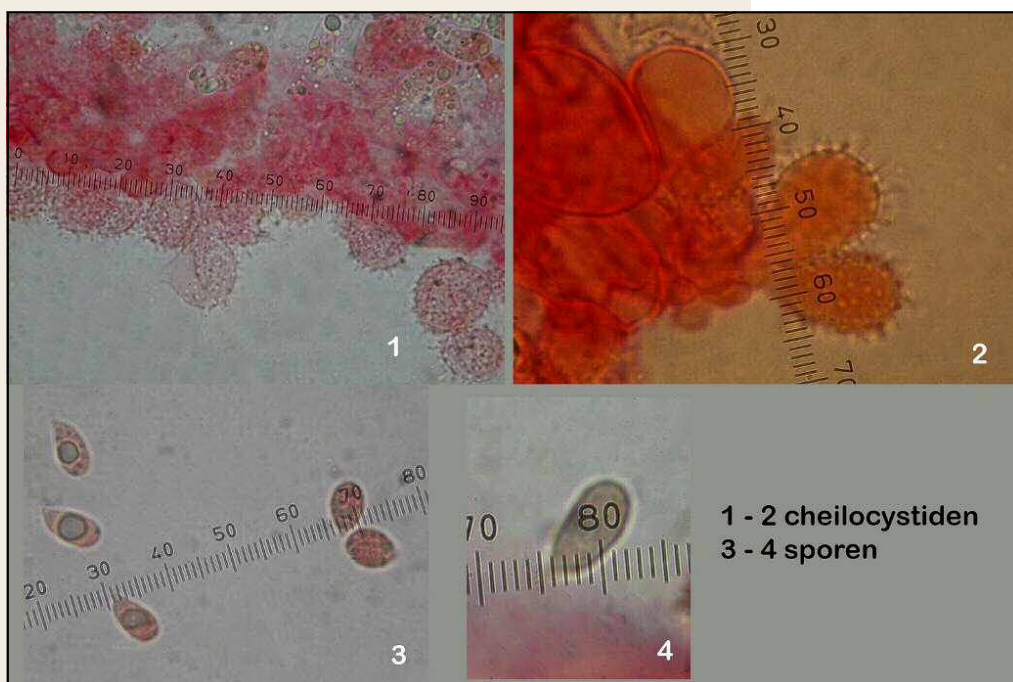

Foto 5: Cheilocystiden en sporen

Foto 6: Hoedhuid

Bronnen

- Breitenbach, J. & Kränzlin, F. (1991). Pilze der Schweiz (Band 3). Verlag Mycologia, Luzern, 364 p.
- Kühner, R. (1938). Le genre *Mycena* (Fries). Paul Lechevalier, Paris, 710 p.
- Maas Geesteranus R.A. (1992), *Mycenas of the Northern Hemisphere II*. North-Holland, Amsterdam/Oxford/Tokyo, 493 p.
- Robich G. (2003). *Mycena d'Europa*. A.M.B. Fondazione Centro Studi di Micologici, Trento, 728 p.

Foto 7: Steelhyfen

Nectria decora, een nieuwe soort voor België

Jules Robijns - jules.robijns2@gmail.com
 Marcel Heyligen - marcel.heyligen@skynet.be

Toeval, maar ook samenwerking, spelen soms een belangrijke rol om een onbekend zwammetje op naam te krijgen, zeker als die soort nog niet in de gebruikelijke literatuur is beschreven. Door een publicatie van onze noorderburen kregen wij de naam van dit kleinood op het juiste moment in de schoot geworpen.

Een jong bos als biotoop

Het "bos aan de Gete" te Ezemaal ligt in de alluviale vlakte van de Kleine Gete en grenst aan de spoorlijn Brussel - Luik. Dit jonge bos bestaat uit verschillende percelen waarvan het eerste pas dertig jaar geleden aangeplant werd. In de directe omgeving bevindt zich

slechts één klein bosje van twintig are groot, dat meer dan honderd jaar oud is, en verder is er nog de hoge en brede spoorwegberm, waarop een oud hakhoutbos is ontstaan. Om de paar jaar overstroomt een deel van het bos bij hoge waterstand van de Gete, als gevolg van een stortbui. Regelmatig wordt in dit bos gesnoeid en

Foto 1: *Nectria decora* op *Acer campestre* (Spaanse aak) - J. Robijns

Een nieuwe soort

Op 15 december 2013 werd een minuscuul klein (0,2-0,3 mm diameter), roze gekleurd zwammetje gevonden op de schors van een dode, nog aan de stam vastzittende tak van Spaanse aak (*Acer campestre*) (zie foto 1).

Het zwammetje leek enigszins op een meniezwammetje maar was duidelijk anders gebouwd. Het bestond uit een klompje van enkele

bolletjes, framboosachtig van uitzicht, ieder bolletje met een centrale iets donkerder zone met wat haartjes er rond (zie foto 2). Microscopie toonde mooie asci en ascosporen. De asci bevatten acht sporen die overlappend in één rij liggen. De gemeten sporen zijn 22–30 µm lang en 4–7 µm breed, met drie septen (foto 3). Parafyten werden niet gevonden. Noch in Breitenbach & Kränzlin (1984), noch in Ellis & Ellis (1992) of in Hansen & Knudsen (2000) staat deze soort beschreven.

Onverwachte hulp

De zwammetjes werden meegenomen naar de microscopieavond te Diest waar ook andere mycologen de naam schuldig bleven. Marcel Heyligen nam een deel van het exsiccataat mee naar huis om daar verder te zoeken. Heel toevallig las hij in een recent nummer van

gedund, waarbij zeer veel hout blijft liggen, dat dan ter plaatse wegrot. Door het jonge karakter van het bos hebben zich hier nog bijna geen mycorrhizafungi gevestigd (er werden nog geen boleten, gordijnzwammen, russula's enz. waargenomen), maar korstzwammen en allerlei andere op dood hout levende fungi, saprotrofen dus, doen het reeds heel goed. Zo werden Maan-sikkelsporig korstschijfje (*Melogramma campylosporium*) en Haagbeukschorszwam (*Peniophora laeta*) gevonden op dode takken van Haagbeuk (*Carpinus betulus*), Wittige druppeltrilzwam (*Tremella globospora*) parasiterend op Eikenuitbreekkogeltje (*Diaporthe leiphaemia*) op takken van Zomereik (*Quercus robur*), Boomgaardleerschijfzwam (*Dermea cerasi*) op takken van Zoete kers (*Prunus avium*), Populierenschijfzwam (*Encoelia fascicularis*) op Gewone es (*Fraxinus excelsior*), Schraal ruigkogeltje (*Lasiosphaeria strigosa*) en Bleke stekelkorstzwam (*Mycoacia aurea*) op wilg (*Salix* sp.), Dunne melkkorstzwam (*Megalocystidium luridum*), Grijs urnkorstzwam (*Sistotrema oblongisporum*), Kleinsporig elfendoekje (*Hypochnicium punctulatum*), Priemharig korstje (*Subulicystidium longisporum*), Gewone melkkorstzwam (*Megalocystidium lactescens*), Schorsfranjekelkje (*Lasiobelonium corticale*)... op allerlei loofhout.

Foto 2: *Nectria decora*: detail - J. Robijns

Coolia (2014), het tijdschrift van de Nederlandse mycologen (NMV), de beschrijving van een nieuwe soort voor Nederland: *Nectria decora* (Wallr.) Fuckel. Het was paddenstoelenfotograaf Theo Westra, die op 18 april 2013 deze soort vond in de Horsten, tussen Wassenaar en Voorschoten.

De vondst te Ezemaal bleek perfect overeen te komen met de in het artikel beschreven soort.

Daarin werd ook aangegeven dat *Nectria decora* eigenlijk parasiteert op de Esdoornjoekelspoozwam (*Massaria inquinans* (Tode) De Not.), een soort die eveneens gebonden is aan andere esdoornsoorten, zoals bv. *Acer pseudoplatanus*.

Na controle van databank en waarnemingen blijkt het meniezwammetje *Nectria decora* ook voor Vlaanderen en België een nieuwe soort te zijn.

Nieuwe Nederlandse naam

Vermits *Nectria decora* nieuw is voor zowel Nederland als Vlaanderen, is er dus officieel geen Nederlandse naam. Een voorstel van naam is wel gegeven door onze noorderburen: "Framboosvormig meniezwammetje" wat helemaal in overeenstemming is met de beschrijving.

Besluit

Zelfs in een jong bos met bomen en struiken die slechts vijftien jaar oud zijn, kunnen toch wel interessante waarnemingen gedaan worden. Het zou kunnen dat het "Framboosvormig meniezwammetje" (*Nectria decora*) niet zeldzaam is, maar door zijn geringe afmetingen en onopvallendheid niet waargenomen wordt. Dus vanaf nu alle Spaanse aken met dode takken heel grondig bekijken! Je weet maar nooit.

Bestudeerd materiaal

Prov. Vl.-Brabant, Ezemaal, Bos aan de Gete. E6.41.33. 15/12/2013 herbarium RLE/2014/1400(BR)

Bibliografie

Adema, H. & Westra, Th. (2014). Een Koninklijk geschenk uit de Horsten. *Coolia* 57/1: 35-37

Arnolds, E.J.M., Berg, A.P. van den (2013). Beknopte standaardlijst van Nederlandse paddenstoelen. Nederlandse Mycologische Vereniging.

Breitenbach, J. & Kränzlin, F. (1984). Pilze der Schweiz (Band 1). Verlag Mykologia, Luzern. 313 p.

Ellis, M. & Ellis, P. (1988). Microfungi on miscellaneous substrates. The Richmond Publishing Co.Ltd.

Hansen, L. & Knudsen, H. (2000). Nordic Macromycetes (Ascomycetes) Vol. 1. Nordsvamp, Kopenhagen.

Bronnen internet

<http://www.ascofrance.com/recolte/3080/sordariomycetes-hypocreales-nectria-decora>

<http://www.ascomycete.org/Portals/0/PDF/Beenken001.pdf>

<http://www.fredis-pilzseite.de/massaria-inquinans>

http://www.fungalbiodiversitycentre.com/publications/mycoheritage/fungi-can/fungi-can_pdf/074.pdf ↑

Foto 3 : *Nectria decora*: sporen - M. Heyligen

De Grije vorkplaat (*Cantharellula umbonata*) herontdekt in Park Vordenstein

Henri Stappaerts en Staf Brusselleers

henri.stappaerts@telenet.be - staf.brusselleers@telenet.be

Na 11 jaar afwezigheid werd in 2013 de in Vlaanderen zeer zeldzame Grije vorkplaat weer ontdekt in een heischraal perceel in Vordenstein te Schoten: een verslag.

In het centrum van het ca. 110 ha grote domein bevindt zich een pinetum of naaldbomentuin. Volgens de Ferrariskaarten, die in de periode 1771 - 1778 zijn opgesteld in opdracht van het Oostenrijks bestuur, waren er in de onmiddellijke omgeving van de betrokken percelen vroeger heidevelden gelegen. In het perceel dat grenst aan het pinetum werd dan ook enkele jaren geleden door de Vrienden van Vordenstein de heide hersteld. Daar vinden we nu tussen de Struikhei (*Calluna vulgaris*) regelmatig de Heideknotszwam (*Clavaria argillacea*), het Gewoon vuurzwammetje (*Hygrocybe miniata*) en de Heidesatijnzwam (*Entoloma fernandae*). De naaldbomentuin zelf bevat een verzameling coniferen met o.a. de geslachten *Picea*, *Chamaecyparis* en *Thuja*. Ze werden aangeplant in de jaren vijftig en zestig van de vorige eeuw door de familie de Pret, de vorige eigenaars van het domein. Toen een groot gedeelte van het domein werd aangekocht door het Vlaams Ge-

west, werd het bomenbestand verder aangevuld met coniferen uit het arboretum van Kalmthout. Tussen de coniferen is er betrekkelijk veel ruimte en de heischrale bodem van het perceel werd ongemoeid gelaten op de randen na, die een occasionele maaibeurt kregen. Er ontwikkelde zich een typische vegetatie van arme zandgrond met soorten zoals Struikhei (*Calluna vulgaris*), Brem (*Cytisus scoparius*), Pijpenstrootje (*Molinia caerulea*), zwenkgrassen (*Festuca* spp.) en hier en daar kruiden zoals Schapenzuring (*Rumex acetosella*). Wat betreft mossenflora vallen vooral Bronsmos (*Pleurozium schreberi*) en Gewoon gaffeltandmos (*Dicranium scoparium*) op. Er is ook een aanzienlijke populatie aanwezig van het grondbewonende korstmos Open rendiermos (*Cladonia portentosa*). Dit is trouwens momenteel de enige vindplaats ervan in het hele domein. De opgesomde planten, inclusief de mossen en het lichen, zijn typisch voor schrale zandgrond.

Tijdens een mossenexcursie in november 2002 vond AMK-mycologe Chris Janssens in het pinetum tussen de mossen een grijs, trechtersvormig zwammetje dat na microscopisch onderzoek de Grije vorkplaat (*Cantharellula umbonata*) bleek te zijn. In de daarop volgende jaren werd ter plaatse regelmatig maar tevergeefs uitgekeken naar deze zeldzame zwam. Tot we in het najaar van 2012 tot onze vreugde opnieuw grijze trechtersvormige zwammen aantroffen, die, helaas en tot onze grote teleurstelling, ordinaire Knotsvoet-

Foto 1: *Cantharellula umbonata*
(Grije vorkplaat) - habitus

Foto 2: *Cantharellula umbonata* (Grijze vorkplaat) - gevorkte plaatjes

trechterzwammen (*Ampulloclitocybe clavipes*) waren. Op 30 oktober 2013 echter bemerkten we tussen het dominerende Bronsmos en de Schapenzuring enkele zwammetjes met blauwgrijze hoedjes met een diameter van 2 tot 2,5 cm (foto 1). Ze hadden een uitgesproken umbo en een omgekruld hoedrandje; de gevorkte, aflopende plaatjes (foto 2) waren grijswit van kleur. Bij wrijven op het grijze steeltje kleurde dit rood. Ditmaal was het dus raak: microscopisch onderzoek bevestigde dat het hier wel degelijk de Grijze vorkplaat (*Cantharellula umbonata*) betrof. De gladde hyaliene sporen (foto 4) zijn fusiform en vertonen een amyloïde reactie. De afmetingen van de sporen bedragen $8,4 \times 3,1 \mu\text{m}$ wat overeenkomt met de maten die in *Funga Nordica* (Knudsen & Vesterholt, 2008) worden vermeld ($8-11 \times 3-4 \mu\text{m}$). Enkele dagen later vonden we nog een groter exemplaar op een 15-tal meter van de eerste vindplaats. Dit exemplaar had een bruin trechtersvormig hoedje met umbo en een diameter van 3,5 cm. Het grijze steeltje had een lengte van 6 cm en een dikte van 4 mm. De bruine kleur van het hoedje zou te wijten zijn aan veroudering. De gevorkte plaatjes vertoonden talrijke roodbruine vlekjes (foto 3), wat naast het rood worden van het steelvlies door beschadiging, in de

literatuur als kenmerkend wordt aangehaald. Op 17 november brachten we weer een bezoek aan het gebied. Nu noteerden we er meer dan 20 exemplaren; de jonge met een blauwgrijs hoedje en de oudere met een bruin hoedje en al dan niet roodbruine vlekjes op de plaatjes. De sporen van deze laatste collectie hebben iets grotere afmetingen: $9,0-10,9 \times 3-3,8 \mu\text{m}$.

De Grijze vorkplaat, een geval apart

De Grijze vorkplaat is de enige vertegenwoordiger van het genus *Cantharellula* in West-Europa. Vroeger werd de soort als een broertje van de Valse hanenkam beschouwd en tot het genus *Hygrophoropsis* gerekend, wat, omwille van de gevorkte plaatjes, niet eens zo gek was. Moleculair onderzoek heeft uitgewezen dat deze soort tot de 'wasplatenfamilie' oftewel Hygrophoraceae behoort en dus niets met die Valse hanenkam te maken heeft (Lodge et al 2014). Binnen de Hygrophoraceae blijkt *Cantharellula* nauw verwant met o.a. het genus *Lichenomphalia*, trechtertjes die met wieren geassocieerd zijn en dus tot de korstmossen behoren. De Grijze vork-

Foto 3: *Cantharellula umbonata* (Grijze vorkplaat) - plaatjes met roodbruine vlekjes

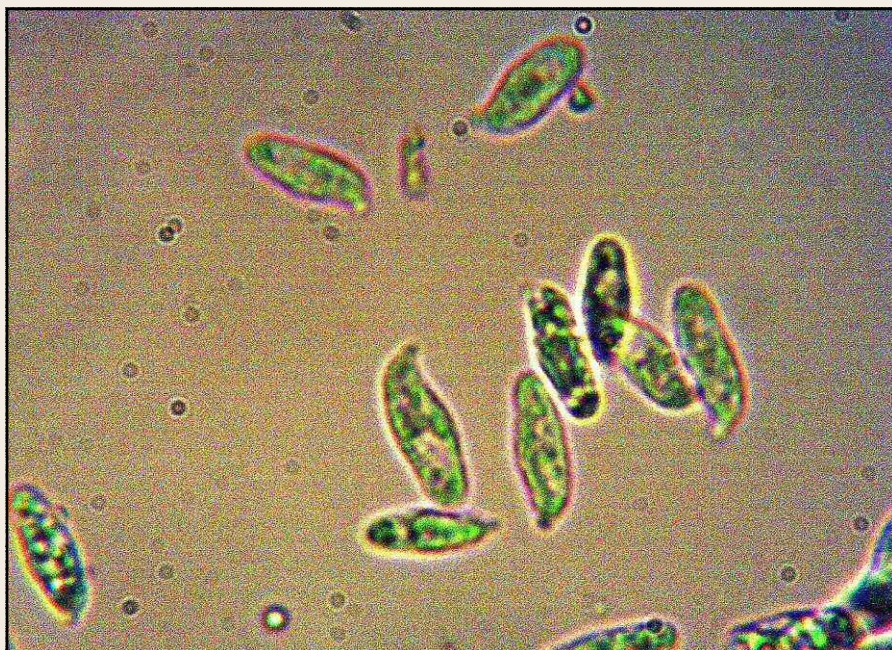

Foto 4: *Cantharellula umbonata*
(Grijze vorkplaat) - sporen

plaat zelf is met mossen geassocieerd; in de 'gele bijbel' (Arnolds et al., 1995) wordt hij als 'necrotrofe parasiet op mossen' omschreven. Anderzijds wordt hij soms ook als saprotrofe soort beschreven en kan het mycelium ook zonder de aanwezigheid van levende mossen overleven (Redhead & Malloch, 1986).

Analyse van de Funbelgegevens (fig. 1)

Deze soort vereist blijkbaar voedselarme gronden. Door vermessing en de toenemende verstedelijking worden zulke groeiplaatsen steeds zeldzamer in Vlaanderen. Als we de Funbelgegevens raadplegen, zien we dat de Grijze vorkplaat regelmatig voorkwam in de jaren dertig en veertig van de vorige eeuw in de buurt van de Kattekensberg te Mariaburg (Brasschaat). Dit prachtige landduin werd echter volledig afgegraven en het gebied werd verkaveld voor villabouw. Ook in het naburige Peerdsbos werd de soort tot 1944 enkele malen opgemerkt maar sindsdien zijn de heidevelden daar volledig bebost en komt de soort er niet meer voor. In kilometerhok C5-21-00 te Schilde waar de paddenstoel nog werd gespot in 1967, is ondertussen de biotoop dermate gewijzigd dat de soort er is verdwenen. In Westmalle was er in 1945 een melding van een vondst in het hok waarin de abdij van Westmalle is gelegen, maar anno 2013 bestaat het landschap uit (bemeste?) weiden en dennenbossen, dus niet onmiddellijk de ge-

schikte groeiplaats voor de zwam. Het Zoerselbos waar de soort nog in 2011 werd gezien, biedt wellicht nog vindplaatsen hoewel ook daar veel potentiële groeiplaatsen het slachtoffer zijn geworden van verkavelingen.

Recente waarnemingen van de Grijze vorkplaat in Vlaanderen en Nederland

Op de webstek van waarnemingen.be van Natuurpunt figureren nog enkele vondsten van de Grijze vorkplaat in de

Cabourduinen in De Panne. Deze vondsten dateren van 2009 en 2010. Zeer recent, op 14 november 2013, werden daar door Jacky Launoy tussen het mos (volgens een bijgevoegde foto) nog 9 exemplaren van deze zeldzame zwam gevonden.

Wat de situatie van deze soort in Nederland betreft zien we eenzelfde beeld als in Vlaanderen. Ook hier is de zwam sterk achteruitgegaan: voor 1990 werd hij volgens de verspreidingsatlas van de Nederlandse Mycologische Vereniging nog aangetroffen in 52 hokken. Na 1990 is de populatie gecrasht en vinden we ze nog terug in amper 11 hokken. De Grijze vorkplaat krijgt daardoor op de Nederlandse Rode Lijst het label "Ernstig Bedreigd" (Arnolds & Veerkamp, 2008).

Besluit

De vraag rijst of de zwam gewoon niet wordt opgemerkt of dat waarnemingen misschien niet altijd worden doorgegeven aan Funbel. Dit laatste was trouwens gebeurd met de eerste waarneming ervan in Vordenstein. We kunnen evenwel moeilijk aannemen dat de Grijze vorkplaat niet wordt opgemerkt: het is alleszins een opvallende verschijning met zijn blauwgrijze hoed tussen de felgroene mossen. Bovendien zijn de gevorkte plaatjes en het rood verkleuren van de plaatjes en het steeltje toch opvallende en gemakkelijke kenmerken. We nemen dus aan dat de soort achteruitgaat

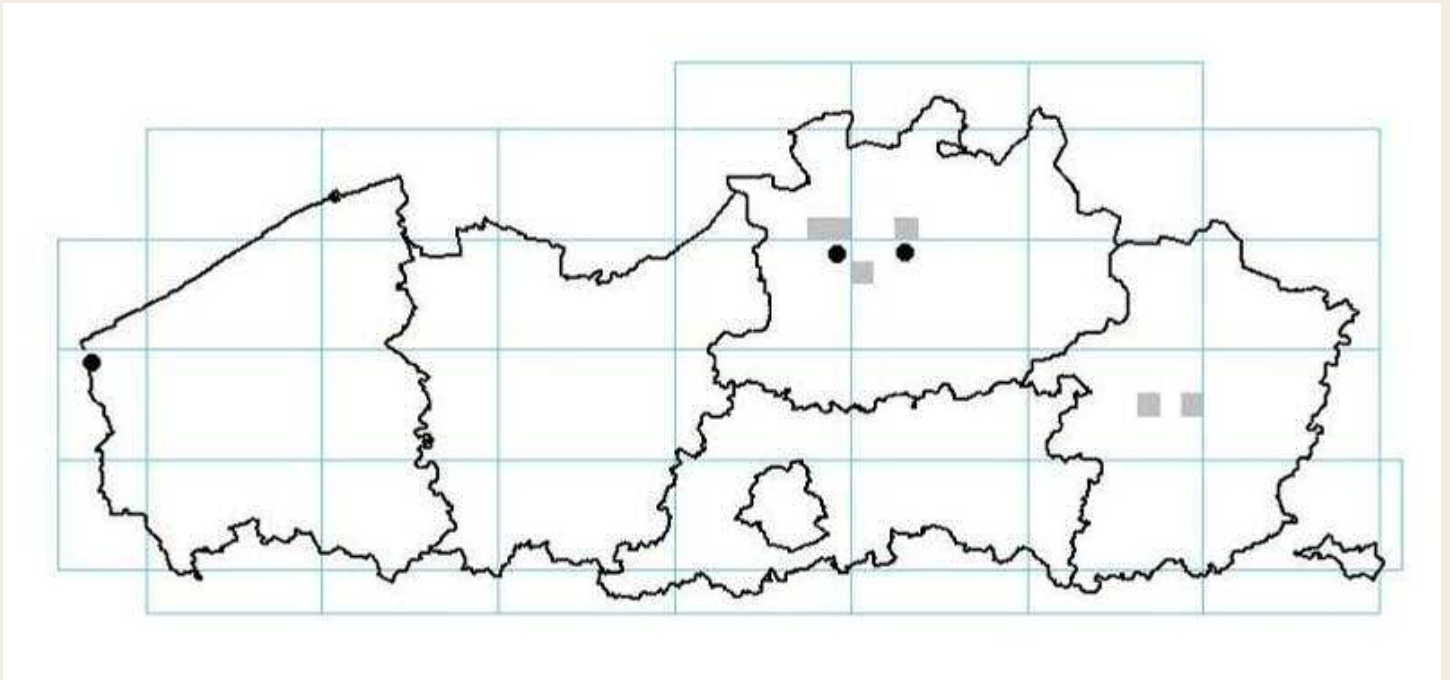

Fig 1: *Cantharellula umbonata* (Grijze vorkplaat) - verspreidingskaart (bron: Funbel)

door het verdwijnen van de typische heischrale biotoop door vermessing, verbossing en bebouwing. Deze soort is daardoor een zeldzame en bedreigde verschijning geworden die volgens ons thuishoort op de Rode Lijst van macrofungi in Vlaanderen.

Dankwoord

Met dank aan Emile Vandeven voor het gebruik van de Funbelgegevens, aan Juul Slembrouck voor de determinatie van de vegetatie van het pinetum en aan Wim Veraghtert voor de hulp bij het opstellen van dit artikel.

Literatuur

- Arnolds E., Kuyper, Th. W. en Noordeloos, M.E. (red.) (1995) Overzicht van de paddestoelen in Nederland. N.M.V., Leiden.
- Arnolds E. & Veerkamp M. (2008). Basisrapport Rode Lijst Paddenstoelen. Nederlandse Mycologische Vereniging, Utrecht.
- Breitenbach J. & Kränzlin F. (1991). Pilze der Schweiz. Band 3. Röhrlinge und Blätterpilze 1. Teil. Edition Mycologia Lucerne.
- Eyssartier G. & Roux P. (2011). Le guide des champignons.

France et Europe. Editions Belin.

Geudens G., Van Eykeren D., Laureys S. e.a. (2009). Vordenstein. Harmonisch park- en groenbeheerplan. Geïntegreerd bosbeheerplan. Agentschap voor Natuur en Bos, Antwerpen.

Knudsen H. & Vesterholt J. (eds.) (2008). Funga Nordica. Agaricoid, boletoid and cyphelloid genera. Nordsvamp, Kopenhagen 2008, 965 pp.

Lodge D. J., Padamsee M., Matheny P.B., Aime M.C. e.a. (2014). Molecular phylogeny, morphology, pigment chemistry and ecology in Hygrophoraceae (Agaricales). *Fungal Diversity* 64: 1-99.

Redhead S.A. & Malloch D.W. (1986). Fungi Canadenses no. 301: *Cantharellula umbonata*. Online raadpleegbaar: http://www.cbs.knaw.nl/publications/mycoheritage/fungi-can/fungi-can_pdf/301.pdf

Online bronnen

<http://www.verspreidingsatlas.nl/paddenstoelen>

<http://waarnemingen.be/>

Dubbelgangers: Fluweelpootjes

Wim Veraghtert - wim.veraghtert@gmail.com

Het Gewoon fluweelpootje (*Flammulina velutipes*) staat bekend als een algemene en goed herkenbare plaatjeszwam. Al eind jaren 1990 vormde het genus *Flammulina*, als één van de eerste, het onderwerp van moleculair onderzoek. Intussen is gebleken dat het om een soortcomplex gaat. Hoe die vork precies in de steel zit, weten we 15 jaar later helaas nog niet.

Foto 1: Fluweelpootje spec. op Vlier, wellicht Gewoon fluweelpootje

Waarom de inzichten uit Amerikaanse studies over fluweelpootjes in de Nederlandstalige literatuur zo lang onvermeld bleven, is niet geheel duidelijk. Noch onze Standaardlijst (Walleyn & Vandeven 2006) noch de nieuwe KNNV Veldgids (Dam & Kuyper 2013) maken bij het 'Gewoon fluweelpootje' melding van het feit dat deze soort dubbelgangers heeft. De gloednieuwe Nederlandse standaardlijst (Arnolds & Van den Berg 2013) doet dat wel: die geeft aan dat je het Gewoon fluweelpootje in het veld niet met zekerheid kan determineren... Hoe zit dat nu?

In Vlaanderen komen, naast Gewoon fluweelpootje (foto 1), enkele zeldzame maar goed herkenbare fluweelpootjes voor. Dat zijn Zomerfluweelpootje (*F. fenae*), een nazomersoort met blekere hoed (zie o.m. de Haan 2009) en Kattendoornfluweelpootje (*F. ononidis*) dat parasiteert op Kattendoorn. Het Gewoon fluweelpootje is daarentegen een zeer algemene saprotroof die morfologisch ietwat variabel is. Met name de variatie in sporengrootte heeft ertoe geleid dat van deze soort een 'forma *longispora*' onderscheiden werd.

Eind jaren 1980 - begin jaren 1990 doken de eerste aanwijzingen op dat er met 'het fluweelpootje' wat aan de hand is (Yokoyama 1991). Toen stelde men in laboratoriumstudies vast dat verschillende culturen van het fluweelpootje niet 'compatibel', m.a.w. intersteriel, waren. Redhead & Petersen (1999) hebben 'het fluweelpootje' op genetisch vlak uitgespit en concludeerden dat *Flammulina velutipes* (Gewoon fluweelpootje) een verzamelnaam is voor verschillende soorten. Zij onderscheiden naast de 'echte' *F. velutipes* ook:

- ◆ ***Flammulina elastica***: de langsporige vorm van Gewoon fluweelpootje blijkt moleculair gezien een aparte soort te zijn. Arnolds & Van den Berg (2014) hebben die Langsporig fluweelpootje gedoopt. Deze vorm werd in Vlaanderen al meermaals aangetroffen, komt vaak voor op wilg en is wellicht vrij algemeen. Macroscopisch ziet deze soort er net hetzelfde uit als Gewoon fluweelpootje.
- ◆ ***Flammulina populicola***: deze soort werd vooralsnog niet in Vlaanderen en Nederland aangetroffen, maar bijv. wel in Groot-Brittannië (Kibby 2011). Typische exemplaren van *Flammulina populicola* onderscheiden zich wel

van *F. velutipes* door een voorkeur voor populier (*Populus*), een vaak terrestrische en gebundelde groeiwijze aan de voet van stronken en een wortelende steelvoet. Microscopisch kenmerkt *F. populicola* zich door een andere hoedhuidstructuur: een hymeniderm met vooral ballonvormige ixohyphidia.

- ◆ ***Flammulina rossica***: ook deze soort is voor zover bekend nog niet in de Benelux aangetroffen, maar wel in Duitsland. Net als bij *F. populicola* vinden we in de hoedhuid vooral knotsvormige tot sphaeropedunculate (ballonvormige) elementen terug (figuur 1). *F. rossica* groeit ondermeer op els (*Alnus*), populier (*Populus*) en wilg (*Salix*); de literatuur meldt vondsten van juli tot januari.

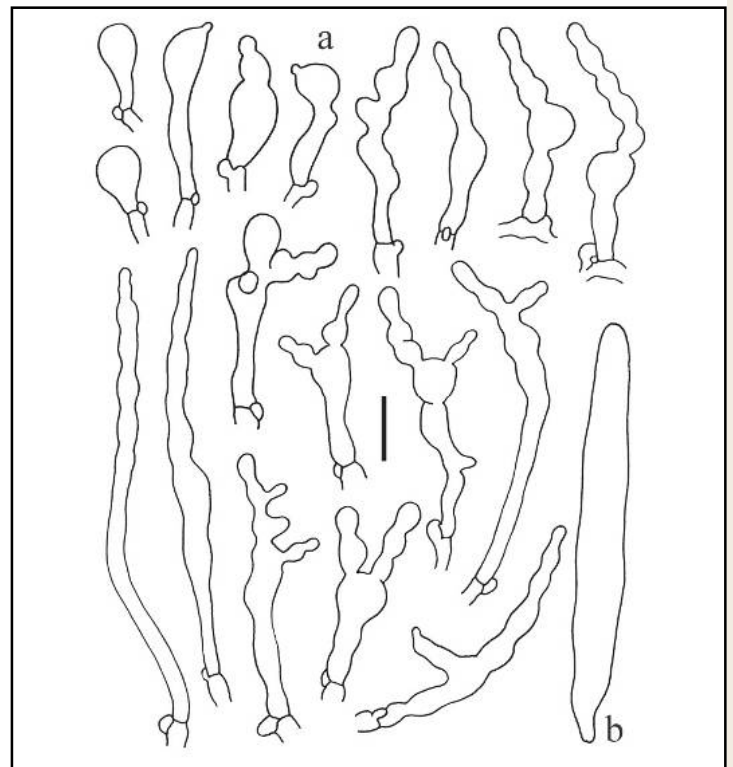
Een synthese van hun bevindingen kan je nalezen op hun website [The genus *Flammulina*, a Tennessee tutorial](#) (Petersen et al. 2001).

Microscopisch zijn twee elementen van belang bij de determinatie van fluweelpootjes: de afmetingen van de sporen en de structuur van de hoedhuid. Het hoedoppervlak is bij fluweelpootjes vaak slijmerig. De eidelementen van de hyfen in die bovenste, slijmerige laag (suprapellis) kunnen ballonvormig of net langgerekt zijn, opgeblazen of niet opgeblazen, vertakt of onvertakt. Die eidelementen worden ixohyphidia genoemd. Dit zijn nog andere cellen dan pileocystiden, die ook in de hoedhuid van fluweelpootjes aanwezig zijn (zie figuur 1 voor het voorbeeld van *F. rossica*).

Die opsplitsing in nieuwe soorten ziet er op het eerste zicht niet onwaarschijnlijk uit, ware het niet dat al snel duidelijk werd dat hiermee de kous niet af is. Ook de nieuw beschreven soorten zijn ietwat variabel: micro-morfologisch blijken intermediaire collecties voor te komen. Bovendien hebben experimenten aangetoond dat sommige van deze taxa onderling kunnen kruisen. Hybridisatie komt bij plaatjeszwammen zelden voor, zo wordt toch algemeen aangenomen (zie ook Kuyper 2004). Maar binnen het genus *Flammulina* kan het zeker: *F. elastica* is bijvoorbeeld compatibel met *F. rossica*, *F. velutipes* met *F. ononidis*. Het bleek zelfs mogelijk

deze hybride mycelia fertiele vruchtlichamen te laten voortbrengen (Petersen & Hughes 2003). Niet alleen in laboratoria blijken die fluweelpootjes in staat te kruisen, maar een enkele vondst uit Argentinië bleek ook een hybride tussen *F. rossica* (die overigens helemaal niet bekend is van het zuidelijk halfrond!) en *F. velutipes* te zijn (Hughes & Petersen 2001). Ook uit Slowakije wordt een hybride tussen deze taxa gemeld (Ripková et al. 2010).

De sleutel op volgende pagina is grotendeels gebaseerd op die in Ripková et al. (2010). Daar wordt echter voorbehoud gemaakt voor het onderscheid tussen *F. elastica* en *F. velutipes*. Uit het onderzoek van Ripková en collegae bleek dat van alle collecties die moleculair op *F. elastica* pasten de sporen een Q-waarde van 2,2 hadden en dus niet langgerekt genoeg waren voor een typisch Langsporig fluweelpootje. Wie dergelijke collecties enkel microscopisch onderzoekt, komt bij het Gewoon fluweelpootje (*F. velutipes*) uit. Daarenboven bleek dat van de 12 onderzochte collecties van *F. velutipes* er twee waren die moleculair pasten op *F. elastica*, maar opnieuw niet de juiste sporenmaten hadden voor dat laatste taxon. Blijkbaar kan het Langsporig fluweelpootje ook kortsporig zijn? Na het verschijnen van

Figuur 1: Hoedhuid-elementen van *Flammulina rossica*
a. ixohyphidia (eidelementen)
b. pileocystide

Voorlopige sleutel tot het genus *Flammulina* in West-Europa

1. Terrestrisch groeiend, bij Kattendoorn (*Ononis spinosa*); steel wortelend; sporen lengte 8-10(-12) μm ; zeer zeldzaam in Vlaanderen..... **Kattendoornfluweelpootje** (*F. ononidis*)
- 1*. Andere groeiplaats/ecologie..... **2**
2. Sporen langer dan 8 μm en breder dan 4 μm : (8,5-)9,9(-12,6) x (3,8-)4,2(-5,0) μm ; ixohyphidia in hoedhuid sphaeropedunculaat of knotsvormig; hoed vaak geelwit tot bleekoker; nog niet in de Benelux..... **Flammulina rossica**
- 2*. Sporen langer dan 8 μm en/of smaller dan 4 μm **3**
3. Hoedhuid hymeniderm, bestaande uit ballonvormige, doorgaans onvertakte ixohyphidia; vaak terrestrisch groeiend, aan de voet van *Populus*(-stronken); nog niet in Vlaanderen of Nederland **Flammulina populicola**
- 3*. Hoedhuid ixotrichoderm, ixohyphidia niet ballon- of knotsvormig..... **4**
4. Ixohyphidia in de hoedhuid nabij de hoedrand meestal onvertakt en terminaal verdikt; Q-waarde sporen < 1,8; vooral augustus-oktober; hoed met witte tot roomkleurige rand en oranjebruin tot donkerbruin centrum, soms met roestvlekken; steel donker (roodbruin); vaak op begraven hout of aan de voet van stronken; steelvoet wortelend; zeldzaam **Zomerfluweelpootje** (*F. fenae*)
- 4*. Ixohyphidia in de hoedhuid nabij de hoedrand meestal duidelijk vertakt; indien onvertakt, dan filiform en opgezwollen in basale deel; Q-waarde sporen > 1,8; vooral in het winterhalfjaar **5**
5. Sporen cilindrisch, 8-11,5(-12) x (2,3-)3-4(-4,7) μm ; gemiddelde Q-waarde 2,5-3; niet zeldzaam **Langsporig fluweelpootje** (*F. elastica*)
- 5*. Sporen zelden langer dan 10 μm **6**
6. Hoed bleekgeel, oker tot rossig of oranjebruin; steel van bleekgeel tot zwart; algemeen **Gewoon fluweelpootje** (*F. velutipes* var. *velutipes*)
- 6*. Hoed en steel nagenoeg ivoorwit, onveranderlijk; zeldzaam..... **Gewoon fluweelpootje** (*F. velutipes* var. *lactea*)

Volledigheidshalve vermelden we dat recent uit Spanje een nieuw fluweelpootje werd beschreven dat gelijk op het Kattendoornfluweelpootje maar er gebonden is aan een andere plant, de beemdkroonsoort *Cephalaria leucantha*: *Flammulina cephalariae* (Pérez-Butron & Fernández-Vicente 2007).

de bijdrage van Ripková et al. in 2010 zijn er geen nieuwe studies over fluweelpootjes gepubliceerd. Hoe *F. velutipes* zich tot *F. elastica* verhoudt, en of beide taxa dan wel morfologisch te onderscheiden zijn, moet dus nog worden opgehelderd.

Conclusies

Fluweelpootjes verdienen meer aandacht dan ze tot nog toe kregen. Dat het hier om een soortcomplex gaat, is duidelijk en de kans dat in de Benelux meer soorten fluweelpootjes voorkomen dan er momenteel herkend worden, is reëel. Op zijn minst verdienen fluweelpootjes met bleke hoeden en/of een terrestrische groeiwijze en/of voorkomend op wilg of populier microscopische controle, zowel wat sporenmaten als wat hoedhuidstructuur betreft. Helaas zijn de exacte verschillen tussen de twee meest voorkomende taxa, Gewoon fluweelpootje en Langsporig fluweelpootje, nog onvoldoende uitgeklaard. Het bewaren van collecties wordt dan ook aanbevolen.

Referenties

- Arnolds E.J.M. & van den Berg A.P. (2013). Beknopte standaardlijst van de Nederlandse paddenstoelen. Nederlandse Mycologische Vereniging.
- Dam N. & Kuyper T.W. (2013). Veldgids paddenstoelen. Plaatjeszwammen en boleten. KNNV Uitgeverij, 422 pp.

- de Haan A. (2009). Enkele bijzondere vondsten in een ongewoon droge periode. *Sporen* 2(4): 14-16.
- Hughes K.W. & Petersen R.H. (2001). Apparent recombination or gene conversion in the ribosomal ITS region of a *Flammulina* (fungi, Agaricales) hybrid. *Mol. Biol. Evol.* 18(1): 94–96.
- Kibby G. (2011). Fungal portraits no. 46. *Flammulina populicola* and *F. elastica*, the first British collections. *Field Mycology* 12(2): 39-41.
- Kuyper Th.W. (2004). Sex, bastaarden en exoten. *Coolia* 47(1): 22-26.
- Pérez-Butrón J.L., Fernández-Vicente J. (2007). Una nueva especie de *Flammulina* P. Karsten, *F. cephalariae* (Agaricales) encontrada en España. *Revista Catalana de Micología* 29: 81– 91.
- Petersen R.H., Hughes K.W. & Redhead S.A. (2001). The genus *Flammulina*, a Tennessee tutorial, <http://www.bio.utk.edu/mycology/Flammulina/default.html>.
- Petersen R.H. & Hughes K.W. (2003). Phylogenetic examples of Asian biodiversity in mushrooms and their relatives. *Fungal Diversity* 13: 95-109.
- Redhead S.A. & Petersen R.H. (1999). New species, varieties and combinations in the genus *Flammulina*. *Mycotaxon* 71: 285-294.
- Ripková S., Hughes K., Adamčík S., e.a. (2010). The delimitation of *Flammulina fennae*. *Mycological Progress* 9: 469-484.
- Yokoyama K. (1991). Distribution and speciation in *Flammulina velutipes*. In: Proceedings of the International Minisymposium of the Research Center for Pathogenic Fungi and Microbial Toxicoses. *Chiba University, Chiba, Japan*: 198-201.
- Walley R. & Vandeven E. (2006). Standaardlijst van Basidiomycota en Myxomycota van Vlaanderen en het Brussels Gewest. INBO-Geraardsbergen. 141 blz.

We beschikken over twee nieuwe aanwinsten:

- Bidaud A., Carteret X., Reumaux P., Moëgne-Loccoz P.†, 2013, Atlas des Cortinaires, Pars 21. (Atl 007x);
- Lammers H., van Hooff H., Raaijmakers L., van Kuik J., Boudewijns T., 2012, Niet zomaar een bos...!! Natuuronderzoek op de cm² in het Coovels Bos (Toe 053).

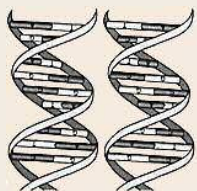
Voor dit laatste werk gaat onze dank naar de auteurs die zo vriendelijk waren ons een exemplaar te schenken. Dit boek is de kroon op het werk van 17 jaar inventarisatie, maar in feite veel meer dan een inventarisatieverslag. Vooral voor liefhebbers van de kleinere ascomyceten is dit een aanrader: het boek bevat tientallen afbeeldingen en beknopte beschrijvingen van microfungi (incl. microscopietekeningen).

In de toekomst zal ik af en toe interessante tijdschriften en nieuwe aanwinsten ter inzage leggen vóór de educatieve bijeenkomsten. De openbibliotheekavonden worden echter niet meer gehouden, omdat de aanvoer van boeken niet regelmatig is. Voortaan zullen in de plaats daarvan, wanneer er weer een aanbod is, juist vóór de educatieve bijeenkomsten, tweedehandse boeken, tijdschriften en sleutels te koop (soms zelfs gratis) aangeboden worden. Wie thuis 'grote kuis' wil houden of boeken dubbel heeft, mag die dus nog altijd binnen brengen voor verkoop. Steek er dan gewoon een briefje in met je naam en het gevraagde bedrag.

Kom dus zeker af en toe eens kijken bij mij tussen 19.30 uur en 20.00 uur, net vóór de educatieve bijeenkomsten. **Mis de leuke koopjes niet!**

Tot een volgende Sporen,

Lucy

Uit de moleculairekeuken

Hier serveren we u geen schuimpjes, maar misschien wel zwaardere kost. Het DNA-onderzoek richt zijn pijlen steeds meer op de zwammenwereld en van de traditionele indeling in families en genera blijft – in sommige gevallen – geen spaander meer heel. Deze rubriek houdt je op de hoogte van de nieuwste resultaten uit het moleculair onderzoek.

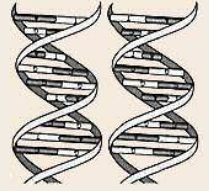
En de moleculaire hakbijl, zij hakte voort...

In Nederland werd begin dit jaar een nieuwe Standaardlijst gepresenteerd, de opvolger van de befaamde ‘Gele bijbel’ (Arnolds et al, 1995). Heel interessant om zo’n lijst te gaan vergelijken met ‘onze’ standaardlijst (Walley & Vandeven, 2006) maar dat is voer voor de mycologendag. Wie de nieuwe Nederlandse namenlijst doorbladert, merkt opnieuw hoeveel namen er veranderd zijn de laatste jaren. Deze rubriek in Sporen houdt u slechts voor een deel op de hoogte van al die veranderingen: het gaat namelijk te snel om elk onderzoek in deze rubriek aan bod te laten komen. In de Nederlandse Standaardlijst zien we bijv. dat het genus *Phellinus* (vuurzwam) intussen verbrokkeld is tot de genera *Fomitoporia*, *Fuscoporia*, *Phellopilus*, *Porodaedalea* en *Phellinus* zelf. Voor het genus *Inonotus* (weerschijnzwam) is het verhaal gelijkaardig. En zoals dat gaat, zijn boeken doorgaans gedateerd op het moment van verschijnen: de Bruinzwarte vuurzwam (*Phellinus conchatus*) wordt intussen ondergebracht in weer een nieuw genus: *Phellinopsis* (zie o.a. Zhou & Qin, 2013).

Het opvolgen van al die veranderingen wordt nog moeilijker, nu sommige nieuwe namen niet meer beargumenteerd worden in wetenschappelijke artikels maar haast ongemerkt online gepubliceerd worden in toonaangevende mycologische databanken. In 2012 voerde Scott Redhead op Index Fungorum zo nieuwe namen door voor enkele mycena’s. Ook dat grote genus ontsnapt dus niet aan de moleculaire hakbijl. Concreet gaat het om de nieuwe genera *Atheniella* (typesoort wordt *Mycena adonis*, de Adonismycena; ook de Bleekgele mycena (*M. flavoalba*) behoort hiertoe) en *Phloeomana* (waarvan de Kleine breedplaatmycena, *Mycena speirea*, de typesoort wordt).

Terug naar de Nederlandse Standaardlijst. Wie die nieuwe lijst kritisch bekijkt, merkt daarbij op dat zeker niet alle nieuwe opvattingen gevolgd worden. Bij een aantal nieuwe inzichten maakt Eef Arnolds voorbehoud: bijv. dat de Langsteelranjehoed (*Psathyrella conopilus*) eigenlijk bij de plooirokjes (het genus *Parasola*) thuishoort, wordt in de Nederlandse Standaardlijst niet aangenomen. Bovengenoemde mycena’s behoren er ook nog gewoon tot *Mycena*. Ook een aantal moderne opvattingen die we wel in Funga Nordica vinden, worden niet overgenomen in Arnolds & Van den Berg (2013), bijv. het onderbrengen van enkele trechtertjes zoals het Muurtrechtertje (*Omphalina rickenii*) in het genus *Arrhenia*. Bij de voorstelling van de nieuwe Standaardlijst wees Eef Arnolds erop dat niet elk gepubliceerd onderzoek even degelijk is. Te snel voorbarige conclusies adopteren doen we beter niet. Ook P.-A. Moreau & R. Courtecuisse (2013) wijzen op dat gevaar. Het uiteenvallen van schijnridders en trechterzwammen in nieuwe genera zoals *Paralepistopsis* en *Paralepista* (tot die laatste behoort bijv. de Roodbruine schijnridder (*‘Lepista’ flaccida*)), zoals voorgesteld door Vizzini en Ercole (2012), gebeurde op “tot nog toe zeer fragiele moleculaire basis”. Daar vinden we in de Nederlandse Standaardlijst dus ook niets van terug, wellicht terecht.

Als er echter een 99 pagina’s tellende, moleculaire studie verschijnt van de hand van 35 auteurs, dan lijkt dergelijk voorbehoud minder op zijn plaats (Lodge et al. 2014). Zeker als het gaat over de ‘wasplatenfamilie’ oftewel de Hygrophoraceae en er zich onder de auteurs gerenommeerde namen bevinden als David Boertmann, P. Brandon Matheny, Régis Courtecuisse, József Geml en A. Martyn Ainsworth. De auteurs geven zelf aan dat deze studie de bekroning van

twintig jaar internationale samenwerking is.

De familie van de Hygrophoraceae houdt in deze molecuair woelige tijden dapper stand. Sterker nog, volgens de nieuwste inzichten gaat het niet louter om wasplaten (*Hygrocybe*) en slijmkoppen (*Hygrophorus*), maar behoren ook enkele andere genera tot deze groep, bijv. *Ampulloclitocybe* (waarin de Knotsvoettrechterzwam!) en trechttertjes die lichenen vormen (*Lichenomphalia*, *Arrhenia*). De oorsprong van die familie gaat al terug tot 1876, toen Roze de naam “Hygrophorées” introduceerde (helaas ongeldig volgens nomenclatuurregels). Het genus *Hygrophorus* was al in 1836 gepubliceerd door Elias Fries; aanvankelijk behoorden alle slijmkoppen én wasplaten tot dit genus. Later in de negentiende eeuw werden de wasplaten in het genus *Hygrocybe* geplaatst. Buitenbeentjes waren de minder kleurrijke soorten, die in het genus *Camarophyllopsis* ondergebracht werden. Zij verschillen ondermeer van de ‘echte’ wasplaten door een andere hoedstructuur (hymeniforme pileipellis) en blijken op basis van molecuair onderzoek zelfs niets met wasplaten te maken te hebben. Volgens de meest recente opvatting, gevolgd in o.a. *Funga Nordica*, horen ze thuis bij de knotszwammen (*Clavariaceae*). Wat dan weer wél verwant is met de wasplaten, is het Peersporig vliesje, een korstzwam die vroeger bekend was als *Athelia pyriformis* maar waarvoor nu het (monotypische) genus *Eonema* in het leven geroepen werd, dat dus tot de Hygrophoraceae behoort.

Het genus *Hygrocybe* zelf is ook een zootje ongeregeld. Daarover hebben we hier al eerder bericht (Sporen 5-1, p. 23) naar aanleiding van een Hongaars onderzoek (Babos et al. 2011). De opvattingen van verschillende mycologen uit de twintigste eeuw, namelijk dat *Hygrocybe* best kan worden opgesplitst, zijn in de eenentwintigste eeuw molecuair bevestigd. Zo schreven we hier al in 2012 dat slijmerige wasplaten zoals Papegaaizwammetje (*Hygrocybe psittacina*) en Slijmwasplaat (*H. laeta*) naar het aparte genus *Gliophorus* verschuiven. Ook de opvatting van Marcel Bon dat Weidewasplaat (*Hygrocybe pratensis*), Sneeuwzwammetje (*H. virginea*) en aanverwanten beter in het genus *Cuphophyllus* geplaatst worden, wordt ondersteund door molecuair onderzoek. Ook Ridderwasplaat (*H. fornicata*) behoort voortaan tot die groep.

Daarmee is het verhaal echter niet af. Lodge et al. (2014) onderscheiden ook de volgende genera (met vermelding van Vlaamse soorten die ervan deel uitmaken):

- ◆ *Neohygrocybe*: Sombere wasplaat (*H. ovina*), Blozende wasplaat (*H. ingrata*)
- ◆ *Porpolomopsis*: Rozerode wasplaat (*H. calyptriformis*)
- ◆ *Chromosera*: Viooltjeswasplaat (*H. viola*), nog niet uit Vlaanderen bekend.
- ◆ *Gloioxanthomyces*: Verblekende wasplaat (*H. vitellina*)

Het komt er dus op neer dat het klassieke genus *Hygrocybe* in zeven genera uit elkaar valt. Het merendeel van de gele en/of rode soorten blijft in het eigenlijke genus *Hygrocybe*. Daartegenover staat dat tenminste zestien soorten wasplaten die op onze Standaardlijst (Walley & Vandeve 2006) staan, eigenlijk niet meer *Hygrocybe* gaan heten. Helaas konden de resultaten van deze recente studie niet meer verwerkt worden in de Nederlandse Standaardlijst; daar wordt dus nog een breed concept van *Hygrocybe* gehanteerd.

Over de grenzen van afzonderlijke soorten doet de studie van Lodge et al. (2014) niet veel uitspraken. Het zijn vooral de puzzelstukjes op het niveau van genera en subgenera, secties en subsecties die hier in elkaar gepast zijn. Of het Gevlekt sneeuwzwammetje een aparte soort is dan wel een variëteit van het Gewoon sneeuwzwammetje, zal een verdere studie van het genus *Cuphophyllus* moeten uitklaren. In Engeland is men met dat soort onderzoek alvast begonnen, maar dan voor het soortcomplex ‘Papegaaizwammetje’ (*Gliophorus psittacinus*) (Ainsworth et al. 2013). Daaruit komt nu reeds voort dat papegaaizwammetjes zonder groene kleur tot andere soorten behoren: *Gliophorus reginae*, een soort met rozeachtige tinten en *G. euoperplexus*, voorheen gekend als *Hygrocybe perplexus* oftewel de Bruinrode wasplaat.

Tot slot kort nog iets over de ecologie van wasplaten. In Sporen 5-1 kon u hier al lezen dat het dan toch geen saprofyten zijn. Hoe de vork precies in de steel zit, weet men nog steeds niet. Het ziet er echter naar uit dat ze biotroof leven, niet op mossen zoals eerst gedacht, maar op grassen. Maar dat is voer voor weer een ander verhaal.

Referenties

- Ainsworth A.M., Cannon P.F. & Dentinger B.T.M. (2013). DNA barcoding and morphological studies reveal two new species of waxcap mushrooms (Hygrophoraceae) in Britain. *Myckeys* 7: 45-62.
- Arnolds E., Kuyper Th. W. en Noordeloos M.E. (red.) (1995). Overzicht van de paddestoelen in Nederland. N.M.V., Leiden.
- Arnolds E.J.M. & van den Berg A.P. (2013). Beknopte standaardlijst van de Nederlandse paddenstoelen. Nederlandse Mycologische Vereniging.
- Babos, M., Halasz, K., Zagyva, T., Zöld-Balogh, A., Szegö, D., Bratek, Z. (2011). Preliminary notes on dual relevance of ITS sequences and pigments in *Hygrocybe* taxonomy. *Persoonia Vol 26*: 99-107.
- Lodge D.J., Padamsee M., Matheny P.B., Aime M.C. e.a. (2014). Molecular phylogeny, morphology, pigment chemistry and ecology in Hygrophoraceae (Agaricales). *Fungal Diversity* 64: 1-99.
- Moreau P.-A. & Courtecuisse R. (2013). Les noms qui changent... *Documents mycologiques* 35: 350-364.
- Vizzini A. & Ercole E. (2012). *Paralepistopsis* gen. nov. and *Paralepista* (Basidiomycota, Agaricales). *Mycotaxon* 120: 253-267.
- Walley R. & Vandeven E. (2006). Standaardlijst van Basidiomycota en Myxomycota van Vlaanderen en het Brussels Gewest. INBO-Geraardsbergen. 141 p.
- Zhou L.-W. & Qin W.-M. (2013). Phylogeny and taxonomy of the recently proposed genus *Phellinopsis* (Hymenochaetales, Basidiomycota). *Mycologia* 105(3): 689-696. ↑

ZWAM

afdelingsnieuws

Beste ZWAM-vrienden,

Jullie worden door het bestuur van de ZWAM uitgenodigd op een 'voorjaarsbijeenkomst' te Heverlee op zaterdag 26 april 2014 om 14.30 u. met de hulp van Paul en Michèle Wieërs—Gros-Gean.

Plaats van het gebeuren: Alvinenbergt te Heverlee. Deze plaats is gemakkelijk bereikbaar met de wagen via de ring van Leuven. Neem de oprit naar de E40, dit is de Koning Boudewijnlaan, tot aan de volgende verkeerslichten. Daar rechtsaf de Celestijnenlaan in en dan de eerste straat links, de Joos Florquinlaan. Die maakt eerst een bocht naar rechts en dan naar links. Neem vervolgens de eerste straat rechts en rij de straat tot op het einde, waar je rechts de parking kan oprijden. De zaal hoort bij een tehuis voor mentaal gehandicapten, dat in de woonwijk is ingeplant.

Voor deze bijeenkomst hebben Michèle en Paul een koffietafel met taart voorzien, waarvoor een bijdrage van € 5,00 per persoon wordt gevraagd, ter plaatse te betalen.

Wie wil deelnemen, mag zich inschrijven bij Paul en Michèle, hetzij via telefoon 016/48 02 57 of via hun e-mailadres paulwieers@hotmail.com, maar vóór 15 april 2014!

Uiteraard zullen we het over het voorbije jaar hebben, de kalender voor dit jaar en veel paddenstoelen, maar dat niet alleen. Gezellig bijpraten en er een leuke namiddag van maken is de boodschap. ↑

Nieuwtjes uit recente tijdschriften (14.1)

Wim en Roosmarijn Veraghtert-Steeman
 wim.veraghtert@gmail.com - roosmarijn.steeman@natuurpunt.be

Coolia 57 (1) – 2014

H. Van Hooff publiceert een sleutel voor het genus *Lycogala*, waarbij vijf dubbelgangers van *L. epidendron* ontmaskerd worden. De microscopische structuur van de schubben op de buitenkant van het vruchtlichaam is hierbij een belangrijk determinatiekenmerk. A. van der Putte brengt met hulp van de excursieiders verslag uit van de uitstappen in 2012 met macroscopische foto's van bijzondere vondsten als *Verpa conica*, *Leptospora rubella*, *Scutellinia rubella*, *Calycina sphagnisedus*, *Hymenoscyphus menthae*, *Cyathicula starbaeckii*, *Lepista subconnexa* ... De mycoflora van een 21-jarige sparrenaanplant op rivierklei wordt beschreven door P.-J. Keizer, met illustraties van een aantal opmerkelijke soorten: *Amanita inopinata*, *Russula queletii*, *Hygrophorus pustulatus*. H. Adema en T. Westra brengen de vondst van een nieuwe *Nectria* voor Nederland, *Nectria decora*, met foto's van macro- en microscopie. Het Cristella-weekend in april 2013 in Rijssen leverde ca. 180 soorten op, de moeite dus voor een verslag van A. van der Putte met afbeeldingen van *Sistotrema pistilliferum*, *S. epiphyllum*, *Phacidium multivalve*, *Ceraceomyces crispatus*...

Field Mycology Volume 14 (4) oktober 2013

G. Kibby neemt in portret nr. 56 *Psathyrella bipellis* onder de loep. Een slecht gekende soort, *Russula flavispora*, wordt besproken door O. Chiarello en E. Battistin. Gelijkenissen en verschillen met *R. chloroides*, *R. delica* en *R. pallidospora* worden uitgelicht. R. Fortey en P. Hurst tonen een nieuwe techniek om kernzwammen te illustreren: dankzij een sublimaat van ammoniumchloride zijn ornamentatie en peritheciële openingen duidelijker in beeld te brengen. L. Holden geeft de resultaten van onderzoek dat nogmaals aangeeft dat graslanden die waardevol zijn voor hogere planten niet automatisch de meest bijzondere graslandpaddenstoelen herbergen en vice versa. Het voorkomen en de verspreiding van *Urocystis colchici*, een roest op Herfsttijloos, wordt besproken door D. Shorten, A. McVeigh, A. Woods & M. Ainsworth. *Puccinia asarina*, een roest op Speenkruid, is nieuw voor Groot-Britannië. Nog een nieuwkomer is *Lactarius sanguifluus*, die in 2011 werd verzameld onder Grove den. Voor G. Mattock & G. Kibby was dit de aanleiding voor een artikel met bijhorende sleutel voor de melkzwammen uit *L. sect. Dapetes (Deliciosi)*. Enkele bijzondere vondsten worden toegelicht door de leden: *Conocybe watlingii*, *Melanotus horizontalis*, *Podoscypha multizonata*, *Hydnum ellipsosporum*...

Der Tintling 3/2013

Als paddenstoelenportretten krijgen we *Russula torulosa* en

Cystolepiota adulterina. H. Schubert start een reeks over de gasteromyceten uit de regio rond Quedlinburg, waarin ondermeer *Astraeus hygrometricus*, *Battarrea phalloides*, *Gastrum campestre*, *G. fornicatum*, *G. berkeleyi*, *G. corollinum*, *G. floriforme*, *G. minimum*, *G. melanocephalum*, *G. pectinatum*, *G. schmidelii*, *G. rufescens*, *G. pseudolimbatum* en *G. quadrifidum* aan bod komen. M. Wilhelm geeft een overzicht van zwammen die zich ongeslachtelijk voortplanten, zoals *Nyctalis asterophora*, *N. parasitica*, *Collybia racemosa*, *Holwaya mucida*, *Granulobasidium vellereum*, *Hypoxylon ticinense*, *Xylaria* cf. *allantoidea* en *Campanella rubescens*. Tenslotte vinden we in dit nummer ook een interview met Gerrit-Jan Keizer, bekend van o.a. de Paddenstoelenencyclopedie.

Der Tintling 4/2013

Portret 153 beschrijft macro- en microscopie van *Cortinarius dionysae*, een donkere *Phlegmacium* met violette schijn en meelgeur. In Portret 154 wordt *Tephroclype boudieri* in beeld gebracht. G. Friebes neemt de complexe groepen *Chlorophyllum* en *Macrolepiota* onder de loep, met sleutels naar deze genera en de verschillende soorten. *Pseudorhizinia sphaerospora*, een zeer zeldzame voorjaarssoort die door P. Kathriner op naam werd gebracht en geïllustreerd. In deel 5 over zwammen en gallen bespreekt J. Kruse voorkomen en toepassingen van onder andere *Ustilago maydis* op maïs, *U. esculenta* op rijst en *U. nuda* op Gerst. Daarnaast komen ook soorten op wilde planten zoals *Urocystis anemones* op Bosanemoon en *U. ranunculi* op Kruipende boterbloem aan bod. Het tweede deel over de gasteromyceten van Quedlinburg van H. Schubert behandelt: *Tulostoma brumale*, *T. fimbriatum*, *T. pulchellum*, *Battarrea phalloides*, *Disciseda bovista*, *D. candida* en *D. verrucosa*. M. Wilhelm schrijft in het tweede deel over Marasmiaceae in Masoala-Halle Züricher Zoos over *Tetrapyrgos nigripes*, *Hydropus gloeocystidium* en *Henningsomyces puber*. Over mycena's verscheen er in dit nummer een vijfde deel van G. Heck met afbeeldingen van *Mycena epipterygia*, *M. viscosa*, *M. latifolia*, *M. clavicularis*, *M. cinerella*, *M. pseudopicta*, *M. vulgaris* en *Roridomyces roridus*. K. Montag bespreekt een aantal zwammen die voorkomen op Robina: *Perreniporia fraxinea*, *Meripilus giganteus*, *Massaria anomia*, *Cucurbitaria elongata*, *Laetiporus sulphureus*, *Phellinus robiniae*, *Ganoderma adspersum*, *Ganoderma applanatum*, *Pholiota squarrosa*...

Zeitschrift für Mykologie 79/2 (2013)

J. Albers en B. Grauwinkel presenteren een studie over *Tremella exigua*, een trilzwam die op brem en meer bepaald op oude vruchtlichamen van *Diaporthe*-soorten gevonden

wordt en stellen synoniemie met *T. atrovirens* en *T. virescens* voor. T. Huckfeldt & O. Schmidt stellen de eerste vondst voor Duitsland van *Coniophora prasinoidea* voor, waarbij op basis van moleculair onderzoek de plaats van de soort binnen het genus *Coniophora* uitgeklaard wordt. In hun reeks over zeldzame gasteromyceten in Duitsland beschrijven H. Schubert & P. Specht een nieuwe stuifbal voor de wetenschap: *Tulostoma winterhoffii*. In een andere bijdrage gaan ze dieper in op het genus *Tulostoma* in Duitsland, waarbij een sleutel voor alle variëteiten van *Tulostoma brumale* gegeven wordt. Ook *T. pulchellum*, *T. melanocyclum*, *T. kotlabae*, *T. squamosum*, *T. fimbriatum* var. *campestre* en *T. armillatum* passeren de revue (met kleuren- en microscopiefoto's). In een uitgebreide studie gaan F. Hampe, U. Eberhardt, J. Kleine & A. Verbeke dieper in op de verwarring in het soortcomplex rond *Russula rhodomelanea*, een ongeldig beschreven soort, en *R. emeticella*. Een hele reeks inktzwammen, waaronder 2 nieuwe soorten voor Duitsland, wordt voorgesteld door P. Specht, T. Richter, J. Marqua e.a. *Coprinopsis kubickae*, *C. piepenbroekorum*, *C. annulopora*, *C. erythrocephala*, *C. laanii*, *Coprinellus verrucispermus* en *C. deminutus* komen achtereenvolgens aan bod (met kleuren- en enkele microfoto's). H. Cléménçon geeft een uitvoerige bespreking van het genus *Heydenia*, waarin 3 soorten aan bod komen (*H. alpina*, *H. americana* en *H. arietina*) en een sleutel is opgenomen. M. Vega e.a. behandelen de eerste Duitse en Portugese vondsten van *Lamprospora arvensis* (met kleuren- en microfoto's). De parasitaire *Heteromycephaga glandulosae* werd voor het eerst gevonden in Duitsland, melden J. Kruse e.a. Van Th.W. Kuyper vinden we een verhandeling over de effecten van stikstofdepositie op paddenstoelengemeenschappen. Tenslotte besluiten H. Halbwachs en C. Bässler op basis van een veldstudie dat het concept van de indicatorwaarden van Ellenberg ook van nut kan zijn voor zwammen.

Bulletin mycologique et botanique Dauphiné-Savoie n°211 (november 2013)

A. Bidaud vangt dit nummer aan met een overzicht van bijzondere vondsten uit Zuidwest-Frankrijk. Komen aan bod (met kleurenfoto's): *Gymnopus dysosmus*, *Clitocybe connata* f. *meliana*, *Clitocybe fritilliformis*, *Clitocybe pseudoobata*, *Infundibulicybe geotropa* var. *curtipes*, *Melanoleuca pseudo-brevipes*, *Lepista pseudoparilis*, *Lyophyllum crassipodium*, *L. maleolens*, *L. semitale* var. *intermedium*, *Rugosomyces obscurissimus* var. *conicosporus* en *Clitopilus amarus*. Vervolgens bespreken S. Moingeon en J.-M. Moingeon een nieuwe serie soorten uit Franche-Comté (eveneens met kleurenfoto's geïllustreerd): *Boletus erythropus* var. *junquilleus*, *B. erythropus* var. *discoloroides*, *Cortinarius montanus*, *C. montanus* var. *fageticola*, *Hygrophorus korhonenii*, *Lactarius fraxineus*, *L. illyricus*, *Paxillus obscuriporus*, *Pholiota subochracea*, *Simocybe geraniolens*, *Rhodocybe stangliana* en *Tricholoma hemisulphureum*. X. Carteret en C. Frund valideren *Cortinarius microsemen*, die in 2012 ad interim gepubliceerd was, op

basis van een nieuwe vondst (met kleurenfoto en microtekening). Tenslotte bespreekt N. Van Vooren de eerste vondst van *Scutellinia setosa* uit Rhône-Alpes (idem).

Rivista di micologia Anno LVI – nr. 2 (april-juni 2013)

Een vierde bijdrage over het genus *Amanita* verschijnt van de hand van G. Consiglio en A. Pierotti. *A. ovoidea*, *A. proxima*, *A. gilbertii*, *A. lepiotoides*, *A. curtipes*, *A. ponderosa*, *A. phalloides*, *A. verna*, *A. porrinensis* en *A. virosa* passeren de revue, alle met kleurenfoto. Nomenclatorische problemen bij de Boletaceae worden besproken door V. Bertolini en G. Simonini: *B. torosus*, *B. rhodopurpureus* en *B. emilei* krijgen een neotype dan wel een epitype toegewezen. Een truffelachtige satijnzwam wordt door M. Illice en R. Todeschini beschreven als nieuw voor de wetenschap: *Entoloma subrotundisporum* uit Noord-Italië. L. Michelin schenkt aandacht aan twee russula's die verwant zijn met *R. odorata*: *Russula subretorum* en *R. annae* (met kleurenfoto's en microtekeningen). G. Toro beschrijft rotstekeningen uit de twaalfde eeuw, die wellicht de hallucinogene *Psilocybe lanceata* afbeelden.

Documents Mycologiques tome XXXV (2013)

In dit lijvige nummer vinden we vooral bijdragen over overzeese mycologie (met name Senegal en de Kleine Antillen). Van vlakbij huis is een bijdrage over de herontdekking van *Mycenastrum corium* (Sint-Idesbald, 2005) in België door A. Fraiture interessant. Uit Frankrijk worden ook zeldzame ascomyceten belicht: *Spilopodia nervisequa* door C. Lécureu en *Cheilymenia granulata* var. *sordida* door G. Moyne. Die eerste auteur presenteert ook deel 1 van een inventarisatie van fimicole zwammen in Noord-Frankrijk, dat de ascomyceten en zygomyceten behandelt. Tenslotte becommentariëren P.A. Moreau en R. Courtecuisse de recente, nieuwe inzichten en naamswijzigingen ten gevolge van moleculair onderzoek, wat de agaricomyceten betreft.

Boletín de la Sociedad Micológica de Madrid Volumen 37 (2013)

Twee nieuwe soorten voor Galicië worden voorgesteld door J.M.C. Marcote en J.M. Costa Lago: *Heteromycephaga glandulosae*, een parasiet op *Exidia truncata*, en *Sarcodon quercinofibulatus*. Een nieuwe truffelsoort uit Noordwest-Spanje wordt beschreven door J. Cabero e.a.: *Octaviania arbutalensis* sp. nov.. J.C. Campos e.a. presenteren een verslag van het vierde Pyrenese mycologische congres, waarin 18 soorten uitgebreid aan bod komen (met kleurenfoto's): *Bryocentria metzgeriae*, *Pseudombrophila coprina*, *Agrocybe firma*, *Agaricus langei*, *Hericium cirrhatum*, *Hohenbuehelia pinacerum*, *Inocybe langei*, *Lactarius albocarneus*, *Leifia flabelliradiata*, *Lepiota echinella*, *L. fuscovinacea*, *Mycena pterigena*, *Panelus violaceofulvus*, *Rimbachia arachnoidea*, *Russula cavipes*, *Steccherinum robustius*, *Szygospora bachmannii* en *Tremella hypogymniae*. G. Moreno en A. Castillo vergeleken het typemateriaal van *Trichia crateriformis*, *T. fernbankensis* en

T. fallax var. *olivacea* en besluiten dat de eerste en de laatste synoniem zijn, terwijl *T. fernbankensis* een synoniem is van *T. decipiens* (met kleuren- en SEM-foto's). In een bijdrage over de mycoflora van Serrania de Ronda vinden we mooie kleurenfoto's van *Discina melaleuca*, *Hydnum ovoideisporum*, *Sowerbyella reguesii*, *Infundibulicybe meridionalis*, *Marasmiellus phaeomarasmioides*, *Boletus luridiformis* var. *discolor* en *B. poikilochromus*. E. Rubio en collega's voegden 210 nieuwe soorten toe aan de lijst van het Parque Natural de Somiedo (Asturias). De volgende soorten worden met macro- en microfoto afgebeeld: *Prosthecius pyriforme*, *Antionoa strobilina*, *Calycellina castanea*, *Calycina parilis*, *Cenangiopsis quercicola*, *Hymenoscyphus humuli*, *Scutoscypha fagina*, *Urceolella aasii*, *Anthracobia uncinata*, *Iodophanus hyperbo-*

reus, *Ramsbottomia lamprosporoidea*, *Coprotus subcylindrosporus*, *Hypoxylon subticinense*, *Hypoxylon vogesiacum* en *Mycena atropapillata*.

Schweizerische Zeitschrift für Pilzkunde 4/2013

Als paddenstoelenportret vinden we ditmaal *Cortinarius xantholamellatus* terug. M. Wilhelm gaat vervolgens uitgebreid in op *Gamundia striatula* (met kleuren- en microfoto's). B. Senn-Irlet gaat in op de Zwitserse zwammendatabank (FUNBEL voor Zwitserland) en geeft als voorbeeld een aantal interessante gegevens over het voorkomen van de Vliegenzwam (*Amanita muscaria*) in Zwitserland. De soort groeit er in de eerste plaats bij sparren; berk komt als begeleidende boom pas op de vierde plaats, na beuk. ↑

Nieuwe publicatie

Meeldauwen van België en Nederland

Dit is de titel van een nieuw boek (formaat 21 x 15 cm) van KVMV-lid Raf Leysen.

Het werk is gerealiseerd met sponsoring van de Limburgse Natuurgidsen.

Voor wie interesse heeft: het kost € 8.50 zonder verzendkosten en kan besteld worden via een e-mail naar de auteur: raf-leysen@telenet.be. Raf zal ook aanwezig zijn op de Mycologendag van 15 maart a.s. en brengt een aantal exemplaren mee.

Inhoud

1	Editoriaal	<i>B. Declercq</i>
2	Excursiekalender	
3	Educatieve bijeenkomsten	
6	23e Vlaamse Mycologendag	<i>P. Verstraeten</i>
7	Ectomycorrhizapaddenstoelen in het Domein van de Plantentuin Meise: Rode Lijstsoorten en hun afhankelijkheid van beheer	<i>O. Van de Kerckhove</i>
13	Gestreepte schorsmycena (<i>Mycena mirata</i>), een bescheiden soort	<i>L. Vannieuwerburgh</i>
15	<i>Nectria decora</i> , een nieuwe soort voor België	<i>J. Robijns / M. Heyligen</i>
18	De Grijszilverplaat (<i>Cantharellula umbonata</i>), herontdekt in Park Vordenstein	<i>H. Stappaerts / S. Brusseleers</i>
22	Dubbelgangers: Fluweelpootjes	<i>W. Veraghtert</i>
25	Bib-nieuws	<i>L. de Nave</i>
26	Uit de moleculaire keuken	<i>W. Veraghtert</i>
28	Afdelingsnieuws ZWAM	
29	Nieuwtjes uit de recente tijdschriften	<i>R. Steeman / W. Veraghtert</i>
31	Nieuwe publicatie	
32	Inhoud	

Even het geheugen opfrissen...

KVMV-WERKWEEKEND 2014 van **donderdag 16 oktober t.e.m. zondag 19 oktober**

→ → **NOG ENKELE KAMERS VRIJ !** ← ←

We logeren in "De Bosberg" Kelchterhoef, Houthalen, Kelchterhoefstraat 10, 3530 Houthalen.

Informatie over accommodatie en prijzen vindt u in Sporen nr. 4, jg. 6, 2013.

Gelieve **in te schrijven vóór 25 maart 2014** bij Gut Tilkin, Kruisheideweg 32, 3520 Zonhoven tel. 011/72 59 24 of via een e-mail naar: driesen.tilkin@gmail.com. Uw inschrijving is geldig na storting van een voorschot van 50 euro op rekening IBAN BE17 7370 1875 7621 (BIC: KREDDEBB) van de KVMV te Antwerpen. 🍄

Colofon

SPOREN is een uitgave van de KVMV, de Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging vzw.

Afdelingen: Antwerpse Mycologische Kring (AMK), Mycologische Werkgroep Limburg (Mycolim), Oost-Vlaamse Mycologische Werkgroep (OVMW) en Zelfstandige Werkgroep voor Amateurmycologen (ZWAM).

Voorzitter: Bernard Declercq

Molenbergstraat 1, 9190 Stekene - 0472/82 72 20 - bernard.declercq2@pandora.be

Ondervoorzitter: Robert De Ceuster

Kloosterbergstraat 34, 3290 Diest - 013/33 57 96 - robert.de.ceuster@scarlet.be

Penningmeester: Lieve Van Boeckel-Deceuninck

Alexander Franckstraat 235 - bus 3, 2530 Boechout - 03/455 01 27 - 0475/268 167 - lieve.deceuninck@skynet.be

Secretaris: Peter Verstraeten

Draverstraat 29, 9810 Nazareth - 09/385 41 74 - verstraeten.peter@skynet.be

Ledenadministratie: Myriam de Haan

Leopoldstraat 20, bus 1.1, 2850 Boom - 03/888 75 14 - myriam.de.haan@skynet.be

Overige bestuurders:

André De Kesel, Haesaertsplaats 15, 2850 Boom - 02/260 09 38 - adk@br.fgov.be

Gut Driesen-Tilkin, Kruisheideweg 32, 3520 Zonhoven - 011/72 59 24 - driesen.tilkin@gmail.com

Richard Pawlowski, Naaldert 8, 3550 Heusden-Zolder - richard.pawlowski@scarlet.be

Roosmarijn Steeman, Bist 66, 2500 Lier - 0485/68 88 48 - roosmarijn.steeman@gmail.com

William Coeck, Brandstraat 40, 2850 Boom - 03/888 42 89 - william.coeck@pandora.be

Wim Veraghtert, Bist 66, 2500 Lier - 0496/97 87 79 - wim.veraghtert@gmail.com

Internet: KVMV: www.kvmv.be

ZWAM: www.kvmv.be, bij "Afdelingen" ZWAM kiezen

Verantwoordelijke bibliotheek:

Lucy de Nave, Jan Van Rijswijcklaan 277, 2020 Antwerpen - lucy.denave@antwerpen.be

FUNBEL

Secr.: Emile Vandeven, Kleinewinkellaan 53 bus 1, 1853 Strombeek-Bever, 02/2677418 - vandeven.emile@skynet.be

Lidmaatschap KVMV 2014: bedraagt 21 euro (gezinlidgeld 23 euro), te storten op de rekening IBAN BE17 7370 1875 7621 (BIC-code KREDBEBB) van de Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging, Groenenborgerlaan 171, 2020 Antwerpen. Voor buitenlandse leden bedraagt het lidmaatschap 28 euro (30 euro voor een gezin). De eventuele bankkosten worden gedragen door de opdrachtgever. *Sterbeekia* en de nieuwsbrief *Sporen* (4 maal/jaar) zijn begrepen in het lidgeld.

Sporen

Verantwoordelijke uitgever: Danny Minnebo, Kleine Molenstraat 19, 9290 Overmere

Redactieleden: Georges Buelens, Robert De Ceuster, Gut Tilkin, Wim Veraghtert en Peter Verstraeten

Eindredactie en layout: Danny Minnebo - 09/367 95 49 - minnebo.troch@pandora.be

Ieder lid kan publiceren in *Sporen*. **Teksten** voor volgend nummer moeten **vóór 1 mei 2014** gemaild worden naar het redactielid van zijn afdeling:

AMK	> Wim Veraghtert	- wim.veraghtert@gmail.com
MYCOLIM	> Gut Tilkin	- driesen.tilkin@gmail.com
OVMW	> Peter Verstraeten	- verstraeten.peter@skynet.be
ZWAM	> Georges Buelens	- georges.buelens@telenet.be

Foto's of figuren in de tekst worden best nog eens afzonderlijk meegestuurd als beeldbestand, bijvoorbeeld .jpg.

COPYRIGHT ©

Het copyright voor tekst en illustraties van de artikels berust bij de Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging (KVMV). Auteurs behouden het recht om de eigen tekst en illustraties voor andere doeleinden te gebruiken. Het is niet toegestaan volledige of gedeelten van artikels of illustraties over te nemen zonder toestemming van de redactie.

ISSN 2030-367X